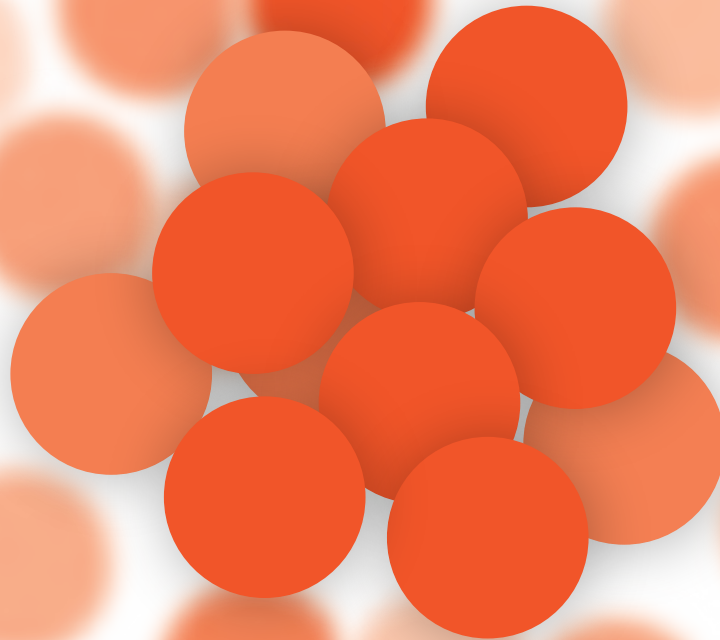

udhëzues

**PËR NJËSITË E
VETËQEVERISJES
VENDORE**

Për mbështetjen në
rehabilitimin dhe
riintegrimin (R & R) e
personave që kthehen
nga zonat e konfliktit

udhëzues
**PËR NJËSITË
E VETËQEVERISJES VENDORE**

Për mbështetjen në rehabilitimin
dhe riintegrimin (R & R) e personave
që kthehen nga zonat e konfliktit

Institute for Democracy and Mediation
Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim

© IDM Albania

SHËNIM

Ky manual është hartuar në kuadër të programit “Riintegrimi i qëndrueshëm në komunitet i shtetasve shqiptarë të kthyer nga Siria”.

Ky program po zbatohet në Shqipëri nga Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim në bashkëpunim me Observatorin për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, si dhe Qendrën e Gruas për Zhvillim dhe Kulturë, nën koordinimin kombëtar të Qendrës së Koordinimit Kundër Ekstremizmit të Dhunshëm, me financimin e Fondit Global të Angazhimit dhe Qëndrueshmërisë së Komunitetit (GCERF).

Pikëpamjet dhe informacionet e dhëna në këtë dokument nuk shprehin domosdoshmërisht pikëpamjet dhe qëndrimet e donatorit.

PËRMBAJTJA

PËRKUFIZIME	5
PJESA 1. HYRJE	7
KONTEKSTI I PËRGJITHSHËM	7
PJESA 2. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL	10
QËLLIMI DHE GRUPI I SYNUAR I KËTIJ UDHËZUESI	10
PJESA 3. HARTIMI, ZBATIMI DHE MONITORIMI I PROGRAMEVE TË REHABILITIMIT DHE RIINTEGRIMIT	16
3.1 KUR FAMILJA/FËMIJËT JANË TË STREHUAR NË QENDRËN PRITËSE DHE PRITET TË INTEGROHEN NË KOMUNITET	17
3.2 MENAXHIMI I RASTIT PËR TË KTHYERIT “E HESHTUR” VULLNETARISHT NGA ZONAT E KONFLIKTIT	19
PJESA 4. SHTOJCA 1	28
SHEMBULLI 1 - RASTE STUDIMORE	28
PJESA 5. SHTOJCA 2	33
MODEL “PLANI INDIVIDUAL I NDËRHYRJES” KUR FAMILJA/FËMIJA JANË NË QENDRËN PRITËSE	33

SHKURTESA

ASHDMF	Agjencia Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve
BP	Ballkani Perëndimor
EDH	Ekstremizmi i Dhunshëm
GTN	Grupi Teknik Ndërsektorial Teknik
IDM	Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim
KVSP	Këshillat Vendorë të Sigurisë Publike
LH	Luftëtarë të Huaj
LKEDH	Lufta kundër Ekstremizmit të Dhunshëm
MR	Menaxhim Rasti
NSPK/SPZ	Ndihmës Specialistë të Policimit në Komunitet të Zonës Policore
NJMF	Njësia për Mbrojtjen e Fëmijës
NJVQV	Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore (Njësitë Administrative dhe Bashkitë)
OSHC	Organizatat e shoqërisë civile
PIM	Plani Individual i Mbrojtjes
PIV	Plani Individual i Veprimit
PMF	Punonjësi i Mbrojtjes së Fëmijëve
R&R	Rehabilitimi dhe riintegrimi
RAN	Rrjeti për Ndërgjegjësimin kundër Radikalizimit
SHSSH	Shërbimi Social Shtetëror

PËRKUFIZIME

EKSTREMIZMI I DHUNSHËM (EDH) përfaqëson fazën përfundimtare të procesit të radikalizimit dhe i referohet besimeve dhe veprimeve të njerëzve që mbështesin ose përdorin dhunën e motivuar ideologjikisht për të arritur objektivat politike, fetare ose ideologjike. Ekstremistët e dhunshëm nuk janë vetëm individët që janë të gatshëm të përqafojnë dhunën fizike, por edhe ata që mbështesin, rekrutojnë ose punojnë në mënyrë aktive në favor të një ideologjie ekstremiste të dhunshme.

LUFTA KUNDËR EKSTREMIZMIT TË DHUNSHËM (LKEDH) nënkupton nisma dhe strategji që përqendrohen te lufta kundër procesit të radikalizimit dhe te frenimi i rekrutimit të ekstremistëve të dhunshëm. Është një reagim gjithëpërfshirës që synon mobilizimin dhe fuqizimin e aktorëve të ndryshëm si, për shembull, institucionet e sigurisë, pushtetin vendor, arsimtarët, punonjësit socialë, komunitetin fetar dhe shoqërinë civile, me qëllim promovimin e vlerave qytetare dhe respektimin e të drejtave të njeriut. LKEDH trajton edhe “kushtet që favorizojnë” përhapjen e EDH dhe terrorizmit duke marrë parasysh dhe duke ndihmuar në zbutjen e zemërimit, që mund të shfrytëzohen nga ekstremistët dhe mbështetësit e tyre.

LUFTËTARË TË HUAJ (LH) janë individë që udhëtojnë drejt një shteti që nuk është shteti i tyre i qëndrimit apo nënshtetësisë, me qëllim kryerjen, planifikimin, përgatitjen dhe/ose pjesëmarrjen në akte terroriste apo ofrimin dhe/ose përfitimn e trajnimit terrorist, qoftë ai edhe për një konflikt të armatosur.

NDËRTIMI I KAPACITETEVE është proces me anë të të cilit individët, institucionet dhe shoqëritë zhvillojnë aftësitë, individualisht dhe kolektivisht, për të kryer funksione, për të zgjidhur problemet dhe për të vendosur dhe e arritur qëllimet e tyre.

DERADIKALIZIMI është një proces që kryhet kryesisht përmes një sistemi programesh dhe masash që synojnë uljen e nivelit të radikalizimit të pikëpamjeve ideologjike dhe riintegrimin e individëve të radikalizuar në shoqëri. Ky proces mbështetet te supozimi se jo të gjithë personat që radikalizohen i qëndrojnë përherë besnikë kauzës së tyre. Programet e deradikalizimit, në praktikë, kanë

si objektiv individët e radikalizuar në të gjitha fazat e ciklit të ekstremizmit, përfshirë këtu periudhën para se të bëhen pjesë e një grupi apo rrjeti ekstremist, si anëtarë aktivë apo të larguar/shkëputur. Ky proces mund të ketë si qëllim të frenojë përfshirjen e tyre në akte dhune (deradikalizimi i sjelljes), apo ndryshimin e qëndrimeve dhe pikëpamjeve të tyre ideologjike (deradikalizimi i mendimeve).

SHKËPUTJA NGA EKSTREMIZMI I DHUNSHËM i referohet procesit të rikthimit nëpërmjet të cilit nxitet një individ të heqë dorë nga normat, vlerat, qëndrimet dhe aspiratat e përbashkëta me ekstremizmin e dhunshëm dhe terrorizmin. Shkëputja mund të jetë fizike, që nënkupton largimin fizik të individit nga grupi, dhe/ose psikologjike, që nënkupton shkëputjen e individit nga mendimi për përfshirje në aktivitetet e grupit ekstremist. Shkëputja nuk do të thotë domosdoshmërisht që një person ka ndryshuar ideologjikisht bindjet e tij. Në fakt, sjellja e tij e largon këtë individ nga rrethanat që e lidhnin atë me grupin e tij të mëparshëm.

PROGRAMET E REHABILITIMIT DHE RIINTEGRIMIT (R&R) janë programe që kanë në fokus të punës së tyre individë të radikalizuar për akte të dhunshme, përfshirë këtu edhe ata individë që kanë kryer vepra që lidhen me terrorizmin dhe me raste edhe familjet e tyre si dhe ata që nuk vuajnë dënime në burg, por që mund të shfaqin mbështetje për ekstremizmin e dhunshëm, përfshirë edhe individët e kthyer nga Siria dhe Iraku. Programet R&R veprojnë në burgje, jashtë konteksteve të heqjes së lirisë, në komunitete, ose si pjesë e shërbimit të provës. Në këto programe mund të ofrohen mësim, trajnim profesional, këshillim, mundësi punësimi dhe riedukim ideologjik. Nga ana tjetër, rehabilitimi dhe riintegrimi në komunitet nënkupton një sërë nismash që u bëjnë të mundur individëve të kthyer të gëzojnë të njëjtat të drejta dhe mundësi si edhe anëtarët e tjerë të komunitetit si për shembull: aksesin te shërbimet shëndetësore, arsimim, formim profesional, punësim, përfshirje në vendimmarrjen vendore, etj.

PËRFITUES SHËRBIMESH (në kuadër të programit për të cilin hartohet ky manual) konsiderohen të gjithë personat e kthyer nga zonat e konfliktit

dhe familjet e tyre që kanë nevojë për shërbime rehabilitimi dhe riintegrimi.

FUQIZIMI (në kuadër të programit për të cilin hartohet ky manual) nënkupton një proces/fenomen që u bën të mundur njerëzve të kenë kontroll më të madh mbi vendimet, asetet, politikat, proceset dhe institucionet që ndikojnë në jetën e tyre.

REHABILITIMI është faza kur personat përgjegjës ndërmarrin veprime për të trajtuar sjelljen dhe aftësitë njohëse të të kthyerve, si dhe zhvillojnë aktivitete përgatitore për të përforcuar qëndresën personale të individit ndaj ekstremizmit të dhunshëm dhe për t'i përgatitur ata për riintegrimin në shoqëri. Kjo mund të ndodhë pas fazës së shkëputjes dhe/ose deradikalizimit, por mund të ndodhë në të njëjtën kohë edhe me këto procese. Në kontekstin e luftës ndaj EDH, rehabilitimi përqendrohet veçanërisht në rezistencën ndaj angazhimit në ekstremizëm të dhunshëm, duke synuar që individit të mos i rikthehet grupit të mëparshëm por të jetë gati për riintegrim funksional shoqëror dhe largimin nga sjellja kriminale.

RIINTEGRIMI është faza ku punonjësit ndihmojnë kalimin e individit të rehabilituar përsëri në "kushtet e dëshiruara" në shoqërinë normale. Në të njëjtën kohë, punonjësit duhet të punojnë edhe me komunitetin e caktuar ku do të banojë përfundimisht individit në fjalë, për të zbutur stigmën sociale dhe për të bërë të mundur që ky individ të pranohet në shoqëri. Po ashtu, duhet theksuar se në disa raste, kjo fazë në fakt mund të konsiderohet më shumë si "integrim" sesa "riintegrim", për shkak të rrethanave të mëparshme shoqërore të individit që kanë penguar integrimin që në fillim. Megjithatë, në këtë udhëzues do të përdoret termi "riintegrim" meqenëse ky term pranohet gjerësisht.

QASJA E INTEGRUAR është një qasje planifikimi që bashkon çështjet nga të gjithë sektorët, institucionet në nivel kombëtare dhe vendor si dhe grupet e ndryshme të popullsisë.

QËNDRUESHMËRIA nënkupton faktorë, ide, institucione, çështje, prirje ose vlera që u mundësojnë individëve dhe komuniteteve të bëjnë qëndresë apo krijojnë pengesa ose rezistencë për parandalimin e dhunës.

VLERËSIMI (DHE RIVLERËSIMI) ka të bëjë me një sërë aktivitete të nevojshme për të kuptuar një situatë të caktuar, për të mbledhur, përditësuar dhe analizuar të dhëna që kanë të bëjnë me popullatat

shqetësuese (nevojat, kapacitetet, burimet, etj.), si dhe gjendjen e infrastrukturës dhe kushtet e përgjithshme socio-ekonomike në një vend/zonë të caktuar.

QASJE GJINORE është ndërgjegjësimi dhe shqyrtimi i nevojave, i përvojave dhe i statusit të diferencuar të grave dhe burrave bazuar në kontekstin shoqëror dhe kulturor.

VLERËSIM RREZIKU është procesi që përfshin mbledhjen sistematike dhe interpretimin e informacionit që ka të bëjë me një individ për t'u siguruar të dhëna profesionistëve me trajnimin e duhur për të përcaktuar se sa janë gjasat që një individ i caktuar të angazhohet në veprime të dëmshme dhe për të vlerësuar natyrën dhe rrezikun e këtij dëmi.

INSTRUMENT I VLERËSIMIT TË RREZIKUT është korniza për mbledhjen e të dhënave që ndihmojnë në marrjen e një vendimi, që ofron një metodë jodiskriminuese për të vlerësuar në mënyrë të strukturuar prirjen e një individit për të shkaktuar dëm si dhe natyrën dhe shkallën e atij rreziku, duke u bazuar në informacionet e marra nga burime të ndryshme.

PJESA 1. HYRJE

KONTEKSTI I PËRCJITHSHËM

Viti 2012 shënoi për gjithë rajonin e Ballkanit Perëndimor (BP), dhe jo vetëm, një moment sfidues siç ishte ai i largimit të rreth 1100 personave për t'iu bashkuar konfliktit në Siri, prej të cilëve 15 % ishin gra dhe rreth 18% fëmijë¹. Ndërkohë, kontingjenti aktual i individëve nga Ballkani Perëndimor që kanë jetuar në Siri dhe Irak përbëhet nga mbi 51 për qind fëmijë dhe gra.² Në kontekstin shqiptar, përlllogaritet të janë larguar drejt Sirisë rreth 144 shtetas shqiptarë, prej të cilëve, 27 janë konfirmuar që kanë humbur jetën, 45 janë kthyer,³ 24 janë riatdhesuar,⁴ dhe rreth 30 gra dhe fëmijë mbeten ende në kampet e Sirisë,⁵ ndërkohë që nuk ka informacione rreth burrave.

Studimet mbi EDH në Shqipëri tregojnë se largimi i shtetasve shqiptarë drejt Sirisë dhe Irakut ka ndodhur për shkak të kombinimit të një sërë faktorësh, të cilët ndahen në disa grupe, si faktorët socio-ekonomikë, politikë, ideologjikë dhe kulturorë⁶. Faktorët socio-ekonomikë përfshijnë, ndër të tjera, perceptimet e përjashtimit social, marginalizimin, apo nevojat e paplotësuara ekonomike. Faktorët politikë ose strukturorë kanë të bëjnë me marrëdhënien midis individit dhe shtetit. Ato përfshijnë perceptimet e një qeverisjeje të dobët, korrupsionin endemik dhe pandëshkueshmërinë e elitave politike, institucionet joefektive, zonat e

keq-qeverisura, si dhe mohimin e të drejtave dhe lirive politike. Faktorët kulturorë dhe specifikë për Shqipërinë fokusohen veçanërisht në aspektet fetare të EDH në Shqipëri. Këta faktorë përfshijnë: mungesën e edukimit fetar nga besimtarët dhe klerikët; mos-angazhimi dhe mungesa e vlerave qytetare; agjenda fetare proaktive; keq-informimi fetar nga grupe ekstremiste, radikalizimin online⁷.

Duke qenë të vetëdijshëm rreth këtyre faktorëve, si dhe në vijim të riatdhesimit të familjarëve të LH-ve shqiptarë, është me rëndësi trajtimi i fenomenit të EDH në vend. Lufta kundër ekstremizmit të dhunshëm (LKEDH), siç u theksua më sipër, është një reagim gjithëpërfshirës që synon mobilizimin dhe fuqizimin e aktorëve të ndryshëm për të hartuar dhe zbatuar nisma dhe strategji që synojnë frenimin e përhapjes së EDH.

Analiza e deritanishme e të kthyerve nga Siria dhe Iraku tregon se ata mund të marrin role dhe angazhime të ndryshme pasi kthehen në vendin e tyre (kjo, e lidhur ngushtësisht me arsyet e largimit të tyre dhe eksperiencat gjatë qëndrimit në kampet e luftës në Siri), siç mund të jetë integrimi i plotë në jetën normale në qytetin ku rikthehen; përpjekjet për të radikalizuar persona të tjerë të komunitetit; apo përpjekjet për të kryer akte të dhunshme në komunitetet ku janë kthyer. Në këtë kuadër, rehabilitimi dhe riintegrimi i këtyre shtetasve kërkon

....

- 1 Adrian Shtuni, (shkurt 2021) gjendet në: "Children's exploitation by the Islamic State, initial rehabilitation and reintegration experiences, and the way forward"
- 2 Këshilli i Evropës, 2021. Komiteti Drejtues për të Drejtat e Fëmijëve. <https://rm.coe.int/cdenf-bu-2021-02-cdenf-thematic-exchange-child-returnees/1680a13b59>.
- 3 Qendra për Studimin e Demokracisë dhe Qeverisjes (shkurt 2021) - "Eksplorimi i zhvillimit të një komunikimi strategjik për P/KEDH në Shqipëri: Një Qasje e Bazuar në Hulumtim"
- 4 Për grupin e dytë shih <https://euronews.al/al/vendi/aktualitet/2021/08/01/pese-gra-dhe-14-femije-riatdhesohen-nga-kampi-al-hol-ne-siri-rama-operacioni-i-rrezikshem/>. Për grupin e parë shih <https://www.trt.net.tr/shqip/ballkani/2020/10/29/mberrijne-ne-shqiperi-4-femije-dhe-1-grua-nga-kampi-famekeq-i-sirise-al-hoel-1518301>
- 5 Euronews Albania. <https://euronews.al/al/vendi/aktualitet/2021/08/01/nuk-jane-bashkepunues-kreu-i-antiterrorit-edhe-30-persona-te-tjere-ne-kampin-al-hol/>.
- 6 Vurmo, G., Lamallari, B., Aleka, P. & Dhëmbo, E. (2015). Religious Radicalism and Violent Extremism in Albania. Marrë nga: <https://idmalbania.org/wp-content/uploads/2015/07/Religious-Radicalism-Albania-web-final.pdf>
- 7 Vurmo, G. & Sulstarova, E. (2018). Violent Extremism in Albania: A National Assessment of Drivers, Forms, and Threats. Institute for Democracy and Mediation. Tirana: Albania

një vështrim më nga afër të profileve të tyre, të arsyeve të largimit në Siri dhe Irak dhe të nevojave që kanë si individë. Deri tani, shtetet kanë zbatuar dy lloje masash në momentin e rikthimit të shtetasve të tyre: masa “të ashpra”, të cilat kanë të bëjnë me ndjekjen penale dhe burgosjen e të rikthyerve si dhe masa “të buta” me qasje komunitare,⁸ të cilat, veçanërisht në kontekstin e institucioneve të qeverisjes vendore dhe aktorëve të tjerë vendorë, marrin një rol thelbësor në rehabilitimin dhe ri-integrimin e këtyre shtetasve.

Programet për rehabilitimin dhe riintegrimin e shtetasve që kthehen nga Siria, nëse ndërtohen dhe zbatohen në mënyrë efektive, ndihmojnë edhe në parandalimin e EDH dhe ndërtimin e të ashtuquajturve komunitete të qëndrueshme.

Rehabilitimi përcaktohet si procesi që fokusohet tek sjellja dhe njohuritë e individit dhe përgatitja e tij për t’u riintegruar në shoqëri⁹, përfshirë këtu kujdesin ndaj shëndetit mendor, sjelljet shoqërore, shkollimin dhe aftësimin e tij.

Riintegrimi përcaktohet si faza në cilën personat (të cilët kanë përshkruar procesin e de-radikalizimit dhe të rehabilitimit) fillojnë të ndërveprojnë konkretisht në zonën ku banojnë dhe me komunitetin që i rrethon. Kjo është faza në të cilën duhet të punohet paralelisht dhe me qytetarët/komunitetin për shmangien e paragjykimeve të mundshme ndaj kategorisë së personave të kthyer dhe pranimin e tyre në shoqëri¹⁰.

Një nga praktikat më pozitive që përmendet deri më sot në lidhje me rehabilitimin dhe riintegrimin (R&R) me bazë komunitare është pikërisht përfshirja e aktorëve në nivel vendor që në momentin e hartimit të programeve R&R si dhe gjatë zbatimit dhe monitorimit të tyre. Aktorët e përfshirë në këtë proces mund të jenë bashkia, policia, organizatat e shoqërisë civile, psikologët, punonjësit socialë, përfaqësuesit e komuniteteve fetare, familjet, miqtë, apo komuniteti i biznesit. Në këtë kuadër, procesi i rehabilitimit duhet parë si një proces në vazhdimësi ku aktorë të ndryshëm marrin role dhe

rëndësi të ndryshme përgjatë tij. Nga pikëpamja “e butë”, rehabilitimi duhet të konsiderohet një përpjekje e bazuar në komunitet, ku familja, rrethi shoqëror dhe aktorët në nivel vendor krijojnë marrëdhënie të besueshme me personat e kthyer dhe ndërmjet njëri-tjetrit dhe e ndihmojnë atë të bëhet pjesë e komunitetit/vendit ku jeton. Në këtë kontekst, pjesëmarrja e përfaqësuesve të qeverisjes vendore dhe OShC-ve që në momentin e hartimit të strategjisë kombëtare për R&R është me rëndësi të madhe.

Ky udhëzues është konceptuar si instrument praktik, që orienton në mënyrë të qartë hapat dhe praktikën e punës së punonjësve të administratës sociale vendore, duke ofruar edhe aftësi praktike, ushtrime dhe modele formatesh që mund të lehtësojnë punën e profesionistëve, në kontakt të drejtpërdrejtë ose jo me luftëtarët e huaj dhe familjet e tyre, të kthyer nga zonat e konfliktit. Udhëzuesi ka, gjithashtu, për qëllim rritjen e ndërgjegjësimit për rëndësinë e bashkëpunimit mes politikëbërësve dhe profesionistëve në fazën e hartimit dhe zbatimit të programeve R&R.

Një rol të posaçëm në këtë proces gjithëpërfshirës luan Qendra e Koordinimit kundër Ekstremizmit të Dhunshëm pranë Kryeministrisë, së cilës do t’i dedikohet një seksion përshkrimor në lidhje me misionin dhe rolin e saj në koordinimin e aktorëve të ndryshëm shtetërore dhe joshtetërore në luftën kundër ekstremizmit të dhunshëm.

STRUKTURA E MODULIT ËSHTË SI MË POSHTË:

- Në kreun e parë jepet një prezantim i udhëzuesit, audienca dhe përfituesit e synuar, struktura dhe metodologjia.
- Në kreun e dytë ofrohet një përmbledhje e kuadrit ligjor dhe institucional dhe politikat e ndërhyrjeve/përgjigjeve të aktorëve socialë për rehabilitimin dhe integrimin.
- Kreu i tretë përqendrohet në kontekstin konkret

....

8 Holmer (2017) e disponueshme në <https://www.usip.org/sites/default/files/2017-03/sr402-returning-foreign-fighters-and-the-reintegration-imperative.pdf>

9 Hedayah (2020), “Blueprint of a rehabilitation and reintegration center”, marrë nga Final-Version_Blueprint-of-a-Rehabilitation-and-Reintegration-Center_FullVersion.pdf (hedayahcenter.org)

10 Po aty.

të menaxhimit të rasteve dhe sfidat kryesore për identifikimin, vlerësimin, ndërhyrjen, ndjekjen dhe përfundimin e ndërhyrjeve.

- Në kreun e katërt dhe të fundit jepen disa ushtrime dhe raste studimore që orientojnë zbatimin e ndërhyrjeve rehabilituese në vende të ndryshme, duke ofruar edhe tregues për suksesin e ndërhyrjeve.

Në fund të udhëzuesit jepet edhe një bibliografi si një mundësi për lexim të mëtejshëm dhe qasje kërkimore që ndihmon në profilizimin e nëpunësve publikë në rolin e tyre parandalues.

PJESA 2. KUADRI LIGJOR DHE INSTITUCIONAL

QËLLIMI DHE GRUPI I SYNUAR I KËTIJ UDHËZUESI

Ky udhëzues është hartuar për njësitë e vetëqeverisjes vendore (NJQV) si një nga aktorët e rëndësishëm në trajtimin e çështjeve të rehabilitimit dhe riintegrit të shtetasve të kthyer nga Siria. Materiali synon rritjen e kapaciteteve të institucioneve në nivel vendor dhe strukturave pranë tyre në procesin e hartimit, zbatimit dhe monitorimit të programeve të rehabilitimit e riintegrit.

Rehabilitimi dhe riintegrimi përdoren gjerësisht në literaturë si dy faza nëpër të cilat kalojnë kryesisht personat që janë duke përfunduar apo kanë përfunduar dënimin në burgje (të akuzuar për terrorizëm). Megjithatë, duke u bazuar në dinamikën dhe kompleksitetin e çështjes së personave të kthyer (apo që priten të kthehen) nga Siria si dhe faktin që jo të gjithë ndiqen penalisht, ky material ndërtohet nën të ashtuquajturën “qasje e butë¹¹” dhe fokusohet kryesisht në trajtimin e rasteve të personave që kanë nevojë për rehabilitim e riintegrim të menjëhershëm në komunitet pas kthimit nga vendet e konfliktit. Megjithatë, roli, detyrat dhe kapacitetet e njësive të vetëqeverisjes vendore të përmendura në këtë material mund të gjejnë zbatim dhe në rastet e personave që mbarojnë periudhën e dënimit në burgje.

Njësitë e vetëqeverisjes vendore konsiderohen aktorë të rëndësishëm në parandalimin, trajtimin dhe monitorimin, qoftë të radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm, qoftë në rehabilitimin dhe riintegrimin e personave të kthyer.

Në kontekstin vendor, NJQV-të mund të kontribuojnë në:

- Parandalimin e polarizimit dhe të forcimit të kohezionit social;

....

11 Alastair Reed, Jeanine de Roy van Zuijdeewijn and Edwin Bakker, IÇT (2015)- IÇT-Reed-De-Roy-Van-Zuijdeewijn-Bakker-Pathways-Of-Foreign-Fighters-Policy-Options-And-Their-Un-Intended-Consequences-April2015.pdf

12 Neni 47 i Ligjit 18/2016, “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve”

- Ndërtimin e partneriteteve vendore dhe krijimin e një marrëdhënieje besimi me organizatat e shoqërisë civile dhe komunitetet fetare;
- Hartimin e strategjive dhe planeve vendore bazuar në qasje parandaluese dhe integruese;
- Hartimin e planeve individuale për personat e identifikuar që kanë nevojë për mbështetje, bazuar në nevojat dhe karakteristikat e individit;
- Mbështetje për familjet dhe familjarët e të kthyerve.

Synohet që nëpërmjet këtij dokumenti, NJQV-të të informohen për fazat përgatitore në pritje të kthimit të personave, për kapacitetet njerëzore dhe financiare në pritje të rasteve të personave të kthyer, për bashkëpunimin me aktorët e tjerë në nivel vendor si dhe për ndërgjegjësimin dhe bashkëpunimin me komunitetet vendore për të garantuar suksesin e programeve R&R.

Po ashtu, punonjësit e NJQV-ve do të njihen me disa nga praktikat e deritanishme pozitive të vendeve të tjera në zbatimin e programeve të R&R.

MË KONKRETISHT, PËRDORUESIT E KËTIJ UDHËZUESI JANË:

BASHKITË, që janë përgjegjëse për ngritjen e strukturave të mbrojtjes së fëmijës;

- **Struktura përgjegjëse për shërbimet sociale në bashki¹²**,
 - » është përgjegjëse edhe për çështjet e mbrojtjes së fëmijës në përgjithësi;
 - » nëpërmjet strukturave në varësi të saj dhe në bashkëpunim me drejtoritë e tjera

të bashkisë, me mekanizmat vendorë të mbrojtjes dhe institucionet e tjera vendore, merr të gjitha masat e nevojshme për realizimin dhe garantimin e mbrojtjes së fëmijës në territorin e bashkisë;

- » i raporton kryetarit të bashkisë dhe këshillit bashkiak për ecurinë e rasteve të fëmijëve në nevojë për mbrojtje në territorin e bashkisë;
- » ngre grupin teknik ndërsektorial (GTN) për mbrojtjen e fëmijës në nivel bashkie dhe, kur është e nevojshme, në nivel njësie administrative, si dhe koordinon e mbikëqyr punën dhe aktivitetin e tij.

■ **Drejtori i strukturës përgjegjëse për shërbimet shoqërore¹³** është përgjegjës për:

- » marrjen e vendimit për masat e mbrojtjes së fëmijës, bazuar në propozimin e Punonjësit të Mbrojtjes së Fëmijës (PMF) dhe të GTN;
- » miratimin dhe koordinimin e veprimeve ndërsektoriale me institucionet shtetërore për zbatimin e Planit Individual të Mbrojtjes (PIM);
- » marrjen e masave për koordinimin me njësitë përkatëse brenda bashkisë për realizimin e prokurimit të shërbimeve të nevojshme për realizimin e PIM;
- » marrjen e masave për organizimin dhe planifikimin e një shërbimi mbrojtjeje emergjente 24-orësh, i cili i njoftohet edhe strukturave të Policisë së Shtetit;
- » monitorimin dhe koordinimin e ndërhyrjeve për mbrojtjen e garantimin e aksesit në të drejtat e fëmijës në territorin e bashkisë;
- » raportimin për ecurinë e veprimtarisë së Njësisë për Mbrojtjen e Fëmijës (NJMF) dhe PMF në bashki dhe për situatën e fëmijës në nevojë për mbrojtje në territorin e bashkisë.

■ **Njësia për Mbrojtjen e Fëmijës¹⁴** në strukturën e shërbimeve sociale në bashki, me detyra në parandalimin, identifikimin, vlerësimin, mbrojtjen dhe ndjekjen e rasteve të fëmijëve në rrezik dhe në nevojë për mbrojtje, ka për detyrë:

- » të mbështesë PMF-në në nivel njësie administrative për menaxhimin e rasteve;
- » të mbledhë dhe të hedhë informacionin për fëmijët në nevojë për mbrojtje, masat e mbrojtjes dhe planet individuale të mbrojtjes;
- » të mbikëqyrë mbarëvajtjen dhe progresin e fëmijës në nevojë për mbrojtje në njësitë administrative të bashkive;
- » t'i raportojë, periodikisht Agjencisë Shtetërore për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijë
- » (ASHDMF) të dhënat statistikore;
- » të identifikojë të gjithë aktorët dhe ofruesit e shërbimeve publike dhe jopublike;
- » të koordinojë funksionimin e GTN-së në nivel bashkie dhe/ose njësie administrative, për identifikimin, analizën, mbrojtjen e fëmijës në nevojë për mbrojtje dhe referimin e ndjekjen në sistemin e drejtësisë të rasteve për masat e mbrojtjes dhe të dhunës në familje;
- » të ndërgjegjësojë komunitetin, të organizojë takime informuese, edukuese dhe trajnuese për mbrojtjen e fëmijës në territorin e bashkisë/ komunës;
- » të shërbejë si qendër informacioni.

■ **Punonjësi i Mbrojtjes së Fëmijëve¹⁵** në njësitë administrative ka për detyrë:

- » të identifikojë në mënyrë proaktive rastet e fëmijës në rrezik dhe në nevojë për

....

13 Neni 48 i Ligjit 18/2016, "Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve"

14 Neni 51 i Ligjit 18/2016, "Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve"

15 Neni 50 i Ligjit 18/2016, "Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve"

mbrojtje¹⁶;

- » të bëjë vlerësimin e nivelit të rrezikut të çdo rasti të referuar dhe të identifikuar të fëmijës në nevojë për mbrojtje;
- » të kërkojë mbledhjen e GTN dhe të hartojë PIM, pjesë e të cilit është edhe propozimi për marrjen e masave të mbrojtjes;
- » të informojë drejtuesin e njësisë së mbrojtjes së fëmijës dhe t'i propozojë drejtorit të strukturës përgjegjëse të shërbimeve shoqërore marrjen e masave të mbrojtjes mbi bazën e PIM, si dhe të koordinojë ndërhyrjet e veprimet që përcaktohen në plan;
- » të bashkëpunojë dhe të shkëmbejë informacion për menaxhimin e rasteve të fëmijës në nevojë për mbrojtje me çdo strukturë përgjegjëse; të monitorojë mbarëvajtjen e zbatimit të masës së mbrojtjes, progresin e zhvillimit të fëmijës, për të cilin është vendosur masa e

mbrojtjes;

- » të propozojë ndryshimin apo heqjen e masës së mbrojtjes dhe/ose ndryshimin apo përfundimin e PIM;
- » të lehtësojë dhe të mbështesë fëmijën dhe/ose familjen e fëmijës në përmbushjen e veprimeve apo detyrave të përcaktuara në PIM;
- » të marrë pjesë në proceset gjyqësore, në të cilat shqyrtohen masat e mbrojtjes të propozuara në PIM;
- » t'i drejtohet prokurorit për heqjen e përgjegjësisë prindërore;

- **Grupi Teknik Ndërsektorial**,¹⁷ që është strukturë ad hoc mbi vlerësimin e situatës së çdo fëmije, përgatitjen dhe miratimin e planit individual të mbrojtjes, rishqyrtimin e rastit, si dhe për të vendosur mbylljen e rastit.

GRUPET TEKNIKE NDËRSEKTORIALE – PRAKTIKË E MIRË

Kuadri ligjor (Neni 52 i Ligjit nr. 18/2017) parashikon se në çdo bashki dhe njësi administrative me mbi 3000 fëmijë ngrihet ad-hoc Grupi Teknik Ndërsektorial për mbrojtjen e fëmijës, me pjesëmarrje të aktoreve kryesorë të arsimit, shëndetësisë, policisë, shërbimeve sociale dhe aktorë të tjerë të cilët identifikohen të rëndësishëm për rastin që trajtohet. Ky mekanizëm ligjor mundëson një ndërhyrje ndërsektoriale të koordinuar. Detyrimi që kanë tashmë të gjithë profesionistët që punojnë me fëmijët për raportim të çdo rasti të dyshuar apo të ndodhur të abuzimit, keqtrajtimit apo dhunës tek fëmijët përfshin mësuesit dhe psikologët e shkollave, punonjësit e institucioneve shëndetësore apo të përkujdesjes së fëmijës, publike ose private (duke parashikuar edhe sanksione në rast mospërmbushje detyrimi).

- **Njësia për Vlerësimin dhe Referimin e Nevojave (NJVRN)**¹⁸. Në çdo njësi administrative në varësi të bashkisë, me përjashtim të bashkive me më pak së 6 mijë banorë, ngrihet **Njësia e Vlerësimit të Nevojave dhe Referimit**, e cila, në këndvështrimin e shërbimeve të kujdesit

shoqëror, duhet të ketë këto detyra kryesore:

- » Identifikimin e rasteve të individëve dhe familjeve në nevojë.
- » Vlerësimin fillestar të nevojave dhe të riskut për individët në nevojë.

....

16 VKM 578/2018, "Për procedurat e referimit e të menaxhimit të rastit, hartimin dhe përmbajtjen e planit individual të mbrojtjes, financimin e shpenzimeve për zbatimin e tij, si dhe zbatimin e masave të mbrojtjes"

17 Neni 52 i Ligjit 18/2016, "Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve"

18 Neni 37, Ligji 121/2016, "Për shërbimet e kujdesit shoqëror në RSH"

- » Informimin dhe këshillimin publik mbi të drejtat dhe mundësitë për kujdes dhe trajtim,
- » Këshillim për shërbimet shëndetësore dhe arsimore të mundshme në nivel vendor, këshillim për punësim, informim për pagesat sociale në të holla.
- » Hartimin e planit individual të përkujdesjes dhe mbështetjes.
- » Bashkërendimin e mbështetjes për individët e familjet në nevojë, si dhe referimin të shërbimit të kujdesit social në nivel vendor, rajonal e qendror, sipas fushës së përgjegjësisë dhe mundësisë për ta ofruar shërbimin e nevojshëm.
- » Përgatitjen e dokumentacionit të nevojshëm për çdo individ për të përfituar nga shërbimet komunitare apo shërbimi rezidencial që përmbush nevojat e individit.
- » Mbikëqyrjen në vazhdimësi të ecurisë së rasteve, si dhe vlerësimin për përshtatshmërinë e shërbimit të ofruar.
- » Hedhjen në Regjistrin Elektronik Kombëtar të të dhënave përkatëse për njësinë administrative në varësi të bashkisë, sipas përcaktimit të Nenit 29, pika 2 të Ligjit 121/2016.
- » Aplikimin për përfitimin e ndihmës ekonomike dhe aftësisë së kufizuar.

KUADRI LIGJOR

- Konventa mbi të Drejtat e Fëmijës
- Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë (RSH)
- Kodi i Familjes
- Kodi i Drejtësisë penale për të mitur (ligji 37/2017)
- Kodi Penal/Kodi i Procedurës Penale
- Ligji Nr. 18/2017, “Për të Drejtat dhe Mbrojtjen e Fëmijëve”
- Ligji Nr. 111/2017, “Për ndihmën juridike të garantuar nga shteti”
- Ligji Nr. 121/2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë
- Ligji Nr. 57/2019, “Për asistencën sociale në Republikën e Shqipërisë”
- Ligji Nr. 10221, datë 04.02.2010, “Për mbrojtjen nga diskriminimi”
- Ligji Nr. 22/2018, “Për strehimin social”
- Ligji Nr. 9887, datë 10.03.2008, “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, i ndryshuar
- Ligji Nr. 121/2014, “Për azilin në Republikën e Shqipërisë”
- Ligji Nr. 108/2013, “Për të huajt”
- Ligji Nr. 10129, datë 11.5.2009, “Për gjendjen civile”, i ndryshuar
- Ligji Nr. 69/2012, “Për Arsimin Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”
- Ligji Nr. 8153, datë 31.10.1996, “Për statusin e jetimit”;
- Përmes Urdhrit Nr. 169, datë 1.11.2018, të Kryeministrit, është hartuar një Plan Ndërinstitucional Veprimi “Për pritjen dhe trajtimin e shtetasve shqiptarë që kthehen nga zonat e konfliktit në Siri dhe Irak”, ku për të gjitha institucionet shqiptare parashikohen detyra konkrete, për asistencë mjekësore, psikologjike, sociale, ekonomike, si dhe ngritjen e kapaciteteve logjistike e njerëzore për pritjen, shoqërimin, si dhe masat për rehabilitimin dhe riintegrimin e tyre.

- “Ligji për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”¹⁹ (Ligji Nr. 121/2016) synon përcaktimin e rregullave për sigurimin dhe ofrimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror, të cilat ndihmojnë në mirëqenien dhe përfshirjen shoqërore të individëve e të familjeve që kanë nevojë për kujdes shoqëror. Në këtë ligj, punonjësi social i njësisë së qeverisjes vendore (pjesë e strukturave të vlerësimit të nevojave dhe referimit në njësitë e qeverisjes vendore) luan rol të rëndësishëm në identifikimin, trajtimin, referimin dhe menaxhimin e rasteve që kanë nevojë për cilindo prej shërbimeve të kujdesit shoqëror të parashikuara në ligj. Njëkohësisht, siç edhe parashikohet në nenin 9 të këtij ligji, njësitë e vetëqeverisjes vendore kontribuojnë në mënyrë të pjesshme në mbështetjen financiare të të gjitha shërbimeve komunitare.
- Ligji Nr. 22/2018, “Për strehimin social”²⁰, me objekt përcaktimin e rregullave dhe procedurave administrative për mënyrat e planifikimit, sigurimit, administrimit dhe të shpërndarjes së programeve sociale për strehimin, ka për qëllim krijimin e mundësive për strehim të përshtatshëm dhe të përbalueshëm, duke u mbështetur në aftësitë paguese të familjeve që kanë nevojë për strehim dhe në ndihmën e institucioneve shtetërore përgjegjëse. Nën këtë ligj, njësitë e vetëqeverisjes vendore marrin rol të veçantë në planifikimin e zonave të banimit e të programeve të strehimit, përkatësisht struktura përgjegjëse për çështjet e strehimit dhe “Komisioni i strehimit” pranë njësisë të qeverisjes vendore.
- Ligji Nr. 57/2019, “Për asistencën shoqërore”, i cili ka për qëllim të përcaktojë ndihmën dhe shërbimet shoqërore për individët dhe grupet në nevojë, të cilët nuk mund të sigurojnë plotësimin e nevojave bazë jetike, zhvillimin e aftësive dhe të mundësive personale dhe ruajtjen e integritetit e përfshirjen shoqërore për shkak të aftësive dhe mundësive të kufizuara ekonomike, fizike, psikologjike e shoqërore. Në kontekstin e këtij ligji, bashkitë/ njësitë administrative administrojnë të gjitha shërbimet shoqërore për individë, që janë banorë të atij qyteti apo njësie administrative dhe është administratori shoqëror- nëpunësi civil i organeve të pushtetit vendor, i cili vlerëson, verifikon e administron procesin dhe dokumentacionin për aplikimin e përfitimit e ndihmës ekonomike, bonusin e bebes, pagesës së aftësisë së kufizuar duke e orientuar individin/familjen drejt skemave aktive: punësimit apo përfitimit të shërbimeve shoqërore.
- Ligji Nr. 68/2017, “Për financat e vetëqeverisjes vendore” ku një nga qëllimet e të cilit është dhe “Të kontribuojë në zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, social dhe territorial, nëpërmjet përcaktimit të një mekanizmi efektiv për ekualizimin fiskal”. Sikurse është përcaktuar në dispozitat e Ligjit Nr. 68/2017 “Për financat e vetëqeverisjes vendore”, bashkitë duhet të hartojnë Planin Strategjik të Zhvillimit me qëllim zhvillimin e qëndrueshëm të njësisë së vetëqeverisjes vendore dhe të shtrihet në një afat kohor jo më pak se 5 vite. Zhvillimi ekonomik, përfshirja sociale dhe krijimi i vendeve të punës ndikon në mënyrë të konsiderueshme jo vetëm në rritjen e mirëqenies së qytetarëve, por edhe në rritjen e sigurisë së tyre për jetën, në rritjen e harmonisë në komunitet, si dhe ndihmon në planifikimin dhe rritjen e shpresës së njerëzve për të ardhmen, sidomos të rejave/të rinjve, duke i larguar ata nga veset dhe bota e krimit dhe duke kultivuar ndjenjën e punës e të përgjegjësisë për familjen e shoqërinë²¹.
- Ligji i ri Nr. 18/2017, “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës”, në nenin 46 sanksionon se roli i bashkisë është i veçantë dhe ka një sërë detyrash përpara në lidhje me kategorinë e fëmijëve, por këtu do të veçonim më konkretisht mbledhjen, analizimin dhe raportimin e të dhënave, në bashkëpunim me institucionet e tjera vendore, për situatën e të drejtave të fëmijëve dhe familjeve, me qëllim

....

19 Ligji Nr. 121/2016 “Për Shërbimet e Kujdesit Shoqëror në Republikën e Shqipërisë”

20 Ligji Nr. 22/2018 “Për Strehimin Social”

21 Po aty.

hartimin e programeve që krijojnë një mjedis mbështetës për zhvillimin optimal të fëmijës.

- igjin Nr. 139/2015, “Për vetëqeverisjen vendore”, i cili u mundëson bashkive të ushtrorjnë funksione të rëndësishme në dhënien e shërbimeve bazë të qytetarëve, mirëqenien sociale, sigurinë publike, infrastrukturën, ndërtimin e komuniteteve të sigurta e të forta, të cilat janë njëkohësisht çështje me rëndësi në parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm dhe në ri-integrimin e shtetasve të kthyer nga Siria e Iraku. Ky ligj përcakton përgjegjësitë e bashkive për:
 - » krijimin dhe administrimin e shërbimeve shoqërore, në nivel vendor, për shtresat në nevojë, personat me aftësi të kufizuara, fëmijët, gratë, gratë kryefamiljare, gratë e dhunuara, viktimat të trafikut, nëna apo prindër me shumë fëmijë, të moshuarit;
 - » ndërtimin dhe administrimin e banesave për strehim social,
 - » krijimin, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për mirëqenien sociale, të fondit social për financimin e shërbimeve.

PJESA 3. HARTIMI, ZBATIMI DHE MONITORIMI I PROGRAMEVE TË REHABILITIMIT DHE RIINTEGRIMIT

Institucionet vendore janë aktorë të domosdoshëm në riintegrimin e personave të kthyer duke identifikuar dhe mundësuar punësimin, strehimin, trajnimin, zhvillimin profesional dhe angazhimin në komunitet të të kthyerve.

Procesi kompleks, shumë-dimensional i riintegrimit kërkon një qasje gjithëpërfshirëse dhe të bazuar në nevoja dhe në faktorë të ndryshëm që ndikojnë në riintegrimin e një individi, përfshirë këtu faktorët ekonomikë, socialë dhe psikosocialë të individit dhe komunitetit²². Organizata Botërore për Migracionin (IOM) rekomandon që riintegrimi i qëndrueshëm mund të lehtësohet kur faktorët e mësipërm trajtohen paralelisht, përmes: a) ndihmës individuale që synon nevojat specifike të të rikthyerve dhe të familjeve; b) mbështetjes së bazuar në komunitet për të nxitur një qasje pjesëmarrëse në procesin e riintegrimit ku përfshihen familjet dhe komunitetet dhe adresohen nevojat dhe shqetësimet e tyre specifike; c) dhe ndërhyrjeve/mbështetjeve strukturore që synojnë përmirësimin e ofrimit të shërbimeve thelbësore për të kthyerit²³.

Hartimi, zbatimi dhe monitorimi i programeve R&R nuk është dhe aq i lehtë dhe, mbi të gjitha, nuk duhet të jetë përgjegjësi e një institucioni të vetëm, por bashkëpunim dhe bashkërendim i punëve ndërmjet institucioneve të ndryshme dhe komunitetit apo dhe vetë ndërmjet drejtorive/njësive brenda njësive të vetëqeverisjes vendore. Bashkërendimi i ndërhyrjes siguron marrjen në konsideratë të aspekteve të ndryshme të nevojave të familjes dhe të zhvillimit të fëmijës. Vlerësimi dhe reagimi i koordinuar ndihmojnë në sigurimin e mbështetjes së duhur në kohë dhe në mënyrë të

përshtatshme, ku aktorë të ndryshëm plotësojnë veprimet e njëri-tjetrit. Nga ana tjetër, bashkëpunimi shumë-disiplinor siguron vazhdimësinë dhe qëndrueshmërinë e ndërhyrjes, duke ndjekur një perspektivë afatgjatë.

Praktika e deritanishme tregoi se vëmendje të veçantë kërkon garantimi i sigurisë i të kthyerve, ndërhyrje shumëplanëshe me fokus riabilitimin dhe riintegrimin e tyre (kryesisht gra dhe fëmijë), duke i dhënë përparësi fëmijëve (kthimi në shkollë, marrja e këshillimit, mbështetjes psikologjike post-traumatike), që i adresohen mirëqenies së fëmijës dhe parandalimit të rrezikut që mund të haset gjatë shndërrimit të sjelljeve të fëmijëve në sjellje të dhunshme dhe/ose të radikalizuara në të ardhmen.

Disa nga çështjet ligjore me të cilat përballen autoritetet shtetërore pas kthimit lidhen me shtetësinë e fëmijëve të kthyer, të lindur në zonat e konfliktit, me regjistrimin e tyre në gjendjen civile, me kujdestarinë në rastet kur prindi/prindërit nuk janë të përshtatshëm të kujdesen për fëmijët, sepse janë, p.sh., në burg, të paqëndrueshëm fizikisht/mendërisht ose përbëjnë rrezik potencial për fëmijën ose kanë vdekur, ndjekja penale e fëmijës në rastet kur është vërtetuar angazhimi në aktivitete terroriste,²⁴ etj.

Menaxhimi i rastit të fëmijëve dhe familjeve të përfshirë në veprime/situata të EDH dhe të kthyer nga zonat e konfliktit fillon me përgatitjen e dokumentacionit dhe identifikimin e interesit më të lartë të fëmijës, kur fëmija/familja ndodhet në Qendrën Pritëse. Pra procesi i planifikimit të menaxhimit të rastit është shumë i rëndësishëm.

....

22 IOM (2016) "Towards An Integrated Approach to Reintegration in the Context of Return", marrë nga https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/our_work/DMM/AVRR/Towards-an-Integrated-Approach-to-Reintegration.pdf

23 Po aty.

24 Burimi: Neuchatel Memorandum on Good Practices for Juvenile Justice in a Counterterrorism Context,

Skema më poshtë tregon hapat që me vendosjen e fëmijës në Qendrën Pritëse deri në momentin e transferimit të fëmijës në familjen biologjike/ kujdestare/institucion përkujdesi.

3.1 KUR FAMILJA/FËMIJËT JANË TË STREHUAR NË QENDRËN PRITËSE²⁵ DHE PRITET TË INTEGROHEN NË KOMUNITET

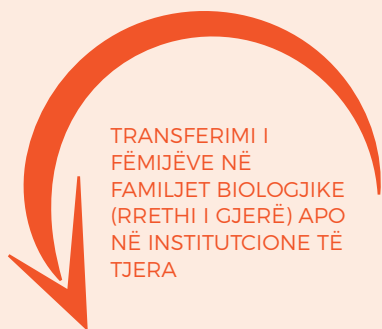
Nëse personat e kthyer nuk ndiqen penalisht (në të shumtën e rasteve kryefamiljarja), që në momentin që janë të vendosur në Qendrën Pritëse është e rëndësishme që pushteti vendor të bashkërendojë punën dhe të krijojë procedura për menaxhimin e personit të kthyer bazuar në analizën e nevojave të mundshme. Është e rëndësishme që ekipi të organizojë mentorimin dhe mbështetjen e familjes. Këto ndërhyrje mund të shihen si barometra për mirëqenien e personit të kthyer. Ato ofrojnë mundësinë për të bërë vlerësimin e rrezikut të personave të kthyer dhe të dinamikës së familjes. Në të njëjtën kohë, ndërhyrjet ofrojnë mundësinë për të krijuar marrëdhënie besimi dhe pune me personin e kthyer dhe familjen e tij/saj.

Rehabilitimi dhe riintegrimi i fëmijëve të lidhur me grupet terroriste të listuara nga Kombet e Bashkuara duhet të kenë përparësi, në përputhje me Protokollin Opsional të Konventës mbi të Drejtat e Fëmijëve për Përfshirjen e Fëmijëve në Konfliktet të Armatosura. Këtu përfshihet marrja e shërbimeve të përshtatshme sipas moshës dhe gjinisë, përfshirë edhe ato shërbime që ofrojnë konsulta për shëndetin mendor, për mbështetjen psikosociale, edukimin dhe ndihmën ligjore.

Koordinimi i kujdesit alternativ duhet të garantohen edhe në ato situata ku fëmijët nuk mund të qëndrojnë me prindërit e tyre ose kur nuk është në interesin më të mirë të fëmijës të qëndrojnë me ofruesin e kujdesit parësor. Arresti i fëmijëve mund të zbatohet vetëm si masë e fundit dhe për periudhën më të shkurtër të përshtatshme kohore. Duhet t'u jepet përparësi masave alternative të privimit të lirisë për fëmijët. Fëmijët duhet të mbahen veçmas nga të rriturit, përveç rasteve që parandalojnë ndarjen e familjes.

- Grupi Teknik Ndërsektorial (i ngritur për këtë rast) shqyrton secilin fëmijë individualisht, duke marrë në konsideratë vlerësimet, mjekësore, psikologjike, vlerësimet e familjes dhe rrethit familjar, dhe vendos për secilin rast hapat në vazhdim si edhe ku do të shkojë fëmija më mbrapa.
- Në GTN marrin pjesë edhe përfaqësues nga **SHSSH**, **ASHMDF** si edhe **PMF-të** respektive.
- Ftohen në takime edhe familjarët (përfshirë rrethin e gjerë).
- Merret vendim i informuar për secilin rast.
- Plotësohet dokumentacioni i nevojshëm sipas protokollit.

- Bazuar në vendimarrjet e GTN-së, fëmija shoqërohet në familjet biologjike (përfshirë rrethin e gjerë) ose në institucione.
- Është shumë i rëndësishëm përcaktimi i familjes që do t'i marrë në kujdestari fëmijën/t e pashoqëruar, me vendim gjykate.
- Plotësohen protokollet e marrjes në dorëzim nga personeli dhe familjarët ose përfaqësuesit e institucioneve.
- Planet individuale të ndërhyrjes dhe dokumentacion specifik transferohet tek
- PMF-të e zonës ku do sistemohet fëmija përfundimisht ose tek punonjësit e institucioneve rezidenciale.
- Procesi monitorohet në vazhdimësi nga **SHSSH** dhe **ASHMDF**.

....

25 Qendra Pritëse e Trajimit të Rasteve të Rikthyer nga Siria dhe Iraku, si një institucion publik në varësi të Shërbimit Social Shtetëror, u krijua në Nëntor 2020 bazuar në VKM 826/2020 dhe Strategjinë Kombëtare për Luftën kundër Ekstremizmit të Dhunshëm. Institucioni e ushtron veprimtarinë e tij në përputhje me dispozitat ligjore të përcaktuara për institucionet publike të përkujdesit shoqëror.

Metodologjia që ndiqet për menaxhimin e rastit ndjek kryesisht një rend kronologjik për hapat që duhen ndërmarrë për të siguruar një vlerësim individual cilësor të nevojave të familjes, po kryesisht të fëmijës, nëse ka nevojë për mbrojtje, në përputhje me një qasje të bazuar tek të drejtat e fëmijës, respektin e dinjitetit, me qëllim shmangien e viktimizimit, duke i përfshirë fëmijët si aktorë të plotë në proces.

FAZA 1: PLANIFIKIMI përcakton sesi duhet të kryhet vlerësimi, ku do të kërkohet informacioni dhe cilët aktorë do të përfshihen.

FAZA 2: MBLEDHJA E INFORMACIONIT përcakton llojet dhe mënyrën e mbledhjes së informacionit.

FAZA 3: VERIFIKIMI I INFORMACIONIT përcakton kontrollin për ndryshimet e mundshme në informacionin e marrë, nëse është i paplotë apo nëse përmban pasaktësi.

FAZA 4: ANALIZA E INFORMACIONIT ka të bëjë me të kuptuarit e informacionit, si lidhet me situatën e familjes, së fëmijës, nevojat dhe rreziqet e mundshme.

FAZA 5: NDËRHYRJA/VEPRIMI është koordinimi mes aktorëve për të siguruar trajtimin dhe përmbushjen e plotë të nevojave të identifikuara.

Aspektet praktike, të orientuar nga tipologjia e shërbimeve, janë:

- Trajtimi i menjëhershëm mjekësor për shkak të lëndimeve të shkaktuara nga lufta, sëmundjet ngjitëse ose çrregullimet mendore dhe referimi përkatës. Trajtimet mund të ofrohen në momentin që personi i kthyer ka hyrë në vend. Trajtimi mund të bëhet pranë shërbimeve të kujdesit shëndetësorë dytësorë ose terciarë²⁶ (spitalor).
- Strehimi: vendndodhja në të cilën do të jetojë personi i kthyer është e sigurt për të dhe për komunitetin. Nëse është nevoja, sigurohet strehim anonim për të shmangur çështjet e

sigurisë duke përfshirë edhe shqetësimet e fqinjëve. Struktura përgjegjëse për strehimin social pranë Bashkisë bashkëpunojnë me personin përgjegjës për rastin.

- Financat: ndihma për personin e kthyer që të aplikojë për mbështetje financiare nga qeveria vendore ose qendrore, nëse është e nevojshme, si dhe hapja e një llogarie bankare nëse nevojitet. Këtu përfshihen “administratorët sociale” pranë NJVQV.
- Punësimi/arsimimi: ndihma për personin e kthyer që të marrë pjesë në aktivitete të strukturuar të përditshme. Ai/ajo duhet të punësohet ose të fillojë një kurs trajnimi profesional sa më shpejt që të jetë e mundur. Personi përgjegjës për rastin bashkëpunon me strukturën përgjegjëse për punësimin në bashki si dhe me zyrat vendore të punësimit
- Trajtimi mjekësor: vënia në kontakt me mjekët e familjes dhe shërbimin parësor për personin e kthyer. Ai/ajo duhet të jenë në gjendje të kontaktojë me mjekun e familjes sipas nevojës. Personi i kthyer mund të ketë marrë trajtim mjekësor të organizuar nga qeveria kur ka mbërritur dhe është arrestuar. Nëse është kështu, duhet të njoftohet mjeku i përgjithshëm.
- Trajtimi i shëndetit mendor: nëse nuk është bërë tashmë, ndihma për personin e kthyer ka të bëjë me shërbimet vendore të shëndetit mendor (Qendra Komunitare e Shëndetit Mendor) sipas nevojës: për mbështetjen psikologjike, përmes këshillimit dhe ndihmës së specializuar. Në kontrollin e shëndetit mendor duhet të marrin pjesë mjekët psikiatër përmes vlerësimit social, somatik, psikiatrik etj.
- Çështjet ligjore: mund të ketë çështje specifike ligjore, si, p.sh., regjistrimi/njohja zyrtare e fëmijës/ve të personave të kthyer, përcaktimi i kujdestarisë ligjore për fëmijët e pashoqëruar, me vendim gjykate. Ky proces duhet të iniciohet me urgjencë nga Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile në Ministrinë e Brendshme,

....

26 Shërbimi i kujdesit shëndetësor dytësor dhe terciar, ose spitalor është një kujdes i cili u ofrohet shtetasve në nevojë për diagnostikim, ekzaminim, dhe/ose trajtim të përqendruar në spital, që nuk mund të ofrohen prej kujdesit shëndetësor parësor, në përputhje me sistemin e referimit dhe përbëhet nga 43 spitale rajonale (ose bashkiake) dhe nga 5 qendra të shërbimeve shëndetësore terciare universitare që janë të fokusura vetëm në qytetin e Tiranës, të cilat ofrojnë shërbime të specializuara.

ku në vijim Ministria e Drejtësisë përmes strukturës së Drejtorisë së Përgjithshme të Nismës Ligjore Falas do të mundësojë lehtësimin, ndjekjen e këtij procesi deri në përmbylljen e tij (më konkretisht, ofrimin të ndihmës juridike parësore).

Shënim: Shembulli 1 në Shtojcën 1

3.2 ²⁷MENAXHIMI I RASTIT PËR TË KTHYERIT “E HESHTUR”²⁸ VULLNETARISHT NGA ZONAT E KONFLIKTIT

Menaxhimi i rasteve është “procesi në bashkëpunim për vlerësimin, planifikimin, lehtësimin dhe ofrimin e alternativave dhe shërbimeve për përmbushjen e nevojave të të rikthyerve nëpërmjet komunikimit dhe burimeve të vlefshme për të arritur rezultate efektive.” Menaxhimi i rastit është metodologjia që siguron, hap pas hapi, ofrimin në mënyrë të vazhdueshme dhe efektive të ndihmës për fëmijën në nevojë për mbrojtje dhe që synon të promovojë e të nxisë më tej mbrojtjen e të drejtave dhe mirëqenien e tij.

Aktivitetet kryesore të menaxhimit të rastit janë: (i) Vlerësimi (ii) planifikimi (iii) lidhjet (iv) monitorimi (v) advokacia. *Qëllimi parësor i menaxhimit të rasteve është dhënia e shërbimit për grupet e synuara (në rastin tonë të rikthyerve), dhe jo menaxhimi i sistemeve ose i burimeve.*

Fushat kryesore të ndërhyrjes:

- Mbështetje psiko-sociale.
- Fuqizim ekonomik
- Mbështetje në raste emergjencash
- Mbështetje për riintegrimin në shkollë/edukim,
- Mekanizma jo formalë të mbështetjes në komunitet.

....

27 Udhërrëfyes për bashkitë <https://www.unicef.org/albania/reports/ëorking-protocols-social-welfare-directories-municipalities>

28 Bëhet fjalë për ata individë dhe familjet të tyre, që për shkak të kthimit individual, vullnetar, nuk është ndërmarrë asnjë program apo ndërhyrje e mëparshme. Rikthimi i “heshtur” në komunitete nuk e ka mundëuar adresimin specifik përmes planeve intergruese individuale.

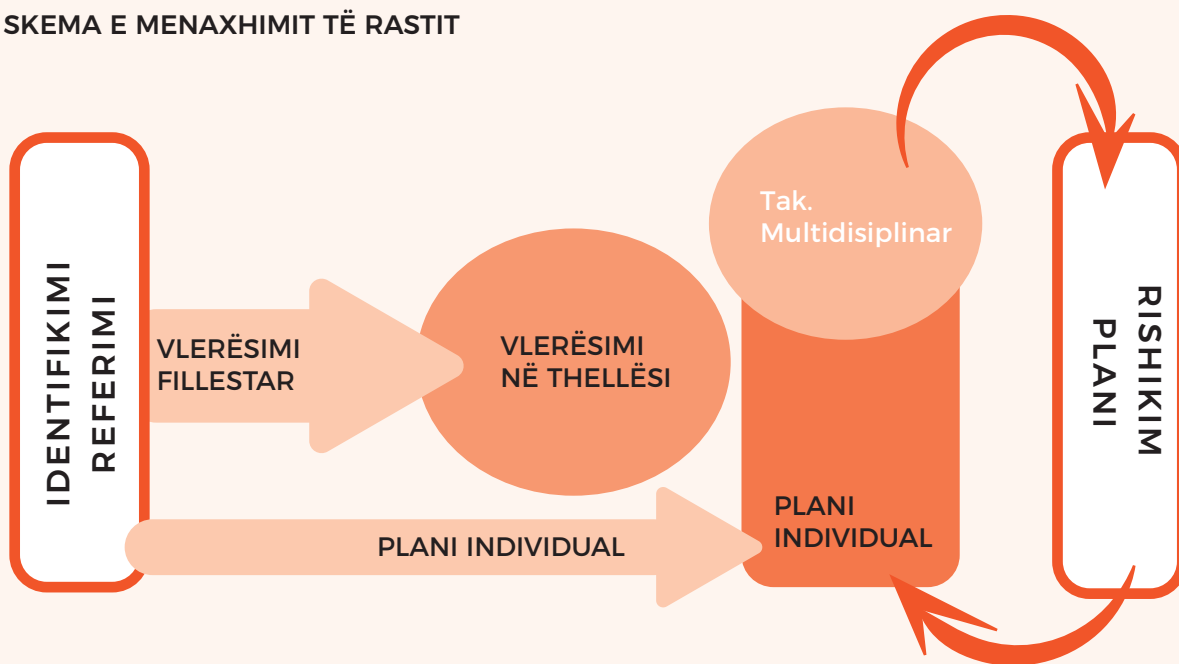
Çështje thelbësore të menaxhimit të rasteve:

- Menaxhimi i rastit (MR) është një proces koordinimi dhe i orientuar nga qëllimi, për të marrë në dorëzim rastet nga fillimi deri në fund, në mënyrë interaktive mes një klienti (individ ose familje e rikthyer) dhe personit përgjegjës për rastin ose ekipit që merret me menaxhimin e rastit.
- Në MR duhet të përmbushen nevojat e **fëmijës** dhe të familjes së tij, duke siguruar që shqetësimet të trajtohen në mënyrë sistematike duke marrë parasysh interesat më të larta dhe duke u mbështetur tek qëndresa.
- Shërbimet në MR duhet të ofrohen në përputhje me procesin e përcaktuar të menaxhimit të rastit, me secilin rast nëpërmjet një sërë hapash që përfshijnë **pjesëmarrje të mirëfilltë** dhe fuqizimin e familjes në këtë proces.
- MR ka të bënë me **koordinimin** e shërbimeve dhe mbështetjes brenda një sistemi të ndërlidhur ose sistemi referimi.
- Në MR janë të nevojshme sistemet që garantojnë **llogaridhënien** e institucioneve të përfshira në menaxhimin e rastit.
- Në MR ka një person kyç (**PMF** ose personi përgjegjës për rastin), i cili është përgjegjës për të garantuar që vendimet të merren në interesin më të mirë të fëmijës, dhe rasti të menaxhohet në përputhje me procesin e përcaktuar. Ky person është përgjegjës edhe për koordinimin e veprimeve të të gjithë aktorëve të përfshirë në trajtimin e rastit.

HAPAT E PROCESIT TË MENAXHIMIT TË RASTIT

SKEMA E MENAXHIMIT TË RASTIT

KUSH IDENTIFIKON?

- çdo person fizik ose juridik,
- çdo punonjës i institucioneve publike dhe private që vihet në kontakt me fëmijën,
- mësuesit,
- ofruesit e shërbimit psiko-social shkollor,
- strukturat e Policisë së Shtetit,
- punonjësit e institucioneve shëndetësore apo të përkujdesjes së fëmijës, publike apo private
- si dhe vetë fëmijët.

KUSH RAPORTON/SI BËHET RAPORTIMI I RASTIT

- çdo person
- çdo punonjës i institucioneve publike dhe private,
- çdo mësues,
- ofrues i shërbimit psiko-social shkollor,
- punonjës i institucioneve shëndetësore apo i përkujdesjes së fëmijës.

Raportimi bëhet me çdo mjet komunikimi (telefon, email, postë, etj.), duke kontaktuar punonjësin e

strukturave të Policisë së Shtetit, apo strukturave vendore të mbrojtjes së fëmijës.

VLERËSIMI FILLESTAR DHE I PLOTË

Vlerësimi fillestar është një vlerësim i shpejtë i nivelit të rrezikut, bazuar në informacionin e disponueshëm nga identifikimi ose raportimi si dhe nga informacioni që mund të merret nga institucionet, organizatat apo persona të tjerë që kanë dijeni për rastin dhe/ose janë në kontakt me vetë fëmijën.

PMF-ja:

- Ka në vëmendje **fëmijën, familjen dhe mjedisin.**
- Fokuset si në **nevojat afatshkurtra** dhe në ato **afatgjate** të fëmijës dhe familjes, si ushqim, higjienë, strehim, punësim, asistencë sociale, përkujdesje social dhe kujdes shëndetësor.
- Vlerësimi është një **proces i vazhdueshëm.**
- Ky proces **ndodh paralelisht** me ndërhyrjet për të ndihmuar familjen dhe fëmijën.
- Është **hapi i parë** në Procesin e Menaxhimit të Rastit.

Vlerësimi fillestar kryhet sa më shpejt që të jetë e mundur, mundësisht brenda 24 orëve dhe, maksimalisht, brenda 48 orëve pas raportimit, ku vlerësohet niveli i rrezikut për një periudhë afatshkurter, duke mbajtur në konsideratë sigurinë, mbrojtjen fizike, shëndetin e fëmijës dhe nevojën për masa emergjente për mbrojtje, shërbimet e domosdoshme, me qëllim përmbushjen e nevojave të identifikuara në kushtet e emergjencës.

Vlerësimi është një proces që shoqërohet me një produkt, që është formulari i vlerësimit, pa të cilin është shumë e vështirë që GTN-ja dhe PMF-ja të ndërmarrin veprime konkrete.

Vlerësimi fillon me pyetjet: *A ka nevojë për mbrojtje ky rast? A është i sigurt fëmija? A kërkohet të ndërmerret ndonjë veprim i menjëhershëm për të siguruar mbrojtjen e fëmijës?*

....

Vlerësimi i plotë kryhet për çdo rast të fëmijës në nevojë për mbrojtje dhe ka si qëllim të përcaktojë në mënyrë të plotë nivelin e rrezikut në të cilin ndodhet fëmija si dhe të mbledhë të gjithë informacionin e nevojshëm për hartimin e PIM.

Për realizimin e vlerësimit të plotë PMF-ja duhet të bëjë të paktën një vizitë në shtëpinë e fëmijës dhe të dhënat/informacionin e marrë gjatë vizitës t'i hedhë në formularin për vizitat në shtëpi dhe vëzhgime, si dhe të realizojë të paktën një intervistë me fëmijën, motrat/vëllezërit dhe anëtarët e tjerë të familjes siç tregohet në Formularin e Vlerësimit.

Në rastet e familjeve jo-bashkëpunuese dhe kur cenohet siguria e PMF-së, vlerësimi kryhet nën shoqërinë e një punonjësi të policisë. Pas mbledhjes së informacioneve mbi rastin, PMF-ja plotëson Formularin e Vlerësimit dhe Analizën e Riskut. Vlerësimi i plotë kryhet brenda 20 ditëve punë nga vlerësimi fillestar. Gjatë kësaj kohe, PMF-ja ka detyrimin të mbledhë GTN-në në rastet kur fëmija në nevojë për mbrojtje dhe është në nivel rreziku të mesëm, të lartë dhe të menjëhershëm.

Në këtë fazë PMF-ja vlerëson:

1. nivelin e rrezikut në të cilin ndodhet fëmija në periudhë afatshkurter, afatmesme dhe afatgjatë, si dhe faktorët e rrezikut;
2. nevojat e fëmijës në përputhje me moshën dhe zhvillimin e tij/saj dhe nevojat e familjes;
3. faktorët mbrojtës, në veçanti pikat e forta, kapacitetet dhe burimet e fëmijës, të familjes, nëse është e nevojshme edhe të familjes së gjerë;
4. në rastet kur për fëmijën është marrë një masë emergjente mbrojtjeje²⁹, vlerësimi përfshin edhe rezultatin e procesit të konfirmimit të masës nga gjykata, vlerësimin e kushteve të institucionit, të personit apo familjes kujdestare pranë të cilit është vendosur fëmija, në kuadër të masës.

GTN-ja thirret nga NJMF-ja sa herë është e nevojshme për menaxhimin e rasteve të fëmijëve në rrezik. Qëllimi kryesor i të gjithë anëtarëve të këtij grupi është mbledhja së bashku për të caktuar

29 Bazuar në nenin 57 dhe VKM 578 të Ligjit 18/2017, PMF propozon marrjen e masave mbrojtëse si: Masa Emergjente e Mbrojtjes; Masa për vendosjen e fëmijës në kujdes alternative; Masa për monitorim të specializuar të fëmijës

masat e nevojshme që duhet të ndërmerren si dhe personat apo institucionet përgjegjëse për realizimin e tyre, për të siguruar mbrojtje të përshtatshme për fëmijën në rrezik.

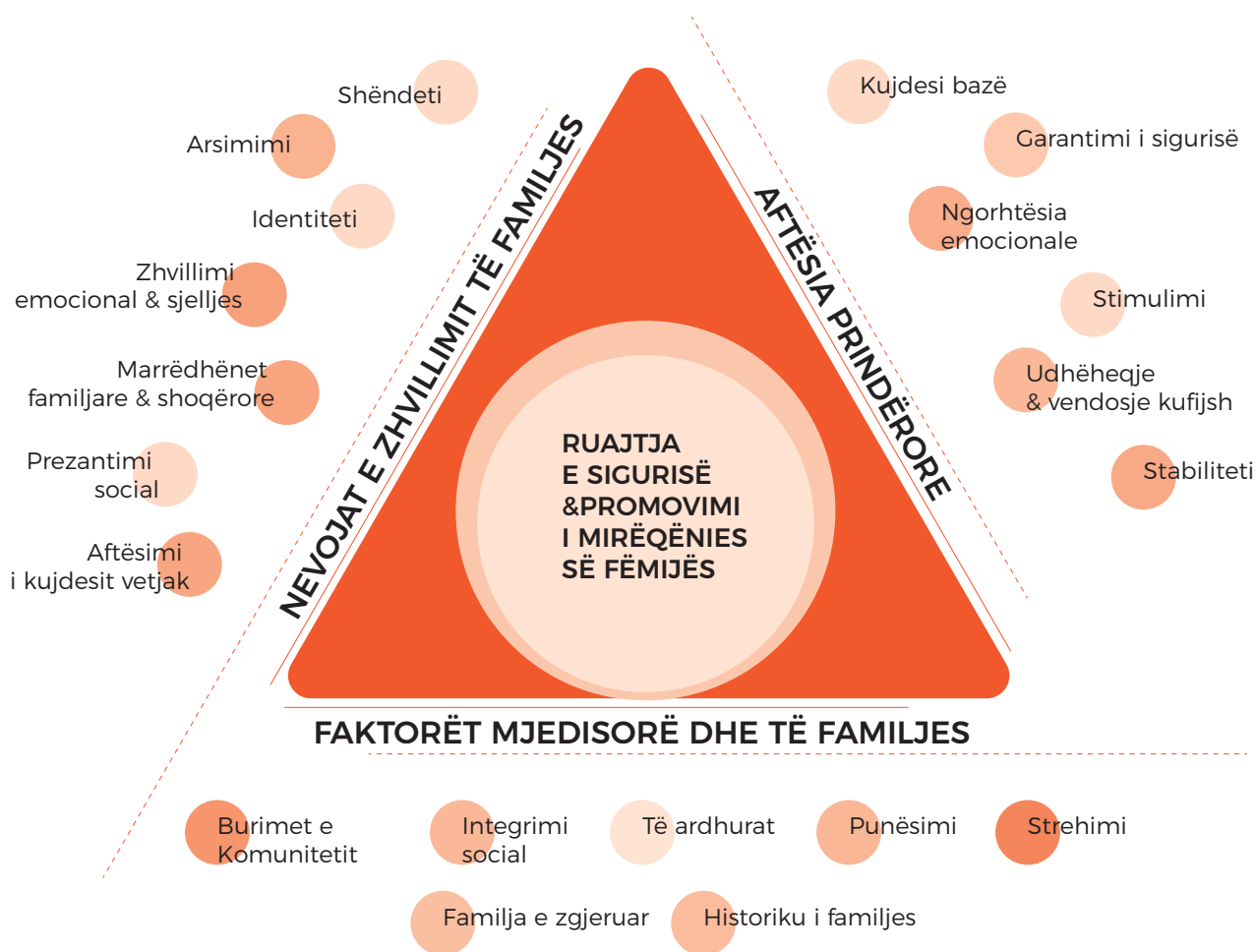
Në takimin e GTN-së anëtarët finalizojnë vlerësimin e plotë duke shqyrtuar dhe plotësuar, sipas rasti, informacionin e hedhur në Formularin e Vlerësimit; shqyrtojnë projekt PIM dhe bëjnë rekomandimet përkatëse.

Brenda 2 ditë pune nga mbledhja e GTN-së, PMF-ja reflekton në Formularin e Vlerësimit, Analizën e Rrezikut dhe në PIM, ndryshimet për të cilat bien dakord anëtarët e GTN-së. PMF-ja i paraqet

për miratim drejtorit të strukturës përkatëse për shërbimet shoqërore në bashki, PIM-in së bashku me Formularin e Vlerësimit dhe Analizën e Rrezikut dhe rekomandimet e GTN-së.

Drejtori i strukturës përkatëse për shërbimet shoqërore në bashki brenda 2 ditëve punë miraton PIM-in dhe merr masat për prokurimin e shërbimeve. Një kopje e PIM duhet të mbahet në dosjen individuale të fëmijës. Në rastet kur drejtori nuk e miraton PIM-in e propozuar, rasti do t'i njoftohet agjencisë, e cila duhet të marrë masat e nevojshme sipas parashikimeve ligjore në fuqi.

TREKËNDËSHI I VLERËSIMIT NË QASJEN E MR ME FOKUS MBROJTJEN

Burimi: Trekëndëshi i vlerësimit - www.dh.gov.uk/en/Publicationsandstatistics/Publications/PublicationsPolicyAndGuidance/DH_4003256

HARTIMI I PLANIT INDIVIDUAL TË VEPRIMIT (TË PËRKUJDESJES DHE MBËSHTETJES)

Plani Individual i Veprimit (PIV) është mekanizmi i bashkërendimit ndërinstucional të punës për të mundësuar realizimin e nevojave të individit dhe referimin e tij në programe të ndryshme sociale.

PIV përcakton profilizimin social dhe profesional të pjesëtarëve të familjes/individit duke përzgjedhur dhe kombinuar skemat pasive të pagesave me masat aktive të tregut të punës dhe shërbimeve sociale të individualizuar dhe specializuar. PIV përfaqëson një zinxhir të thjeshtë vendimmarrjeje që garanton shërbimet dhe përfitimet në përputhje me nevojat e individit që hyn në procesin e riintegritimit në komunitet.

Plani përmban:

- *Të dhënat që konstatohen për gjendjen e individit dhe nevojat e tij;*
- *Shërbimet sociale (të gjitha llojet e shërbimeve që ofrojnë programet sociale, përfshirë dhe strehimin apo bonusin e qerasë) që do të përfitojë individi në përputhje me nevojat e vlerësuara.*

Plani i përgatitur duhet të marrë miratimin e vetë individit që do të përfitojë shërbimet, pra të ketë edhe firmën e tij.

Në rastet kur Plani Individual i Përkujdesjes dhe Mbështetjes parashikon referimin tek shërbimet e kujdesit shoqëror për të cilat VKM Nr. 518, datë 04.09.2018, "Për shërbimet e kujdesit shoqëror komunitar e rezidencial, kriteret, procedurat për përfitimin e tyre dhe masën e shumës për shpenzimet personale për përfituesit e shërbimit të organizuar", parashikon miratimin paraprak për marrjen e shërbimit, punonjësi social përgatit dokumentacionin përkatës sipas llojit të shërbimit, siç përcaktohet në Kreun IV të VKM-së së sipërcituar.

Punonjësi social (pjesë e strukturave të vlerësimit dhe referimit të rastit) ndërvepron në mënyrë aktive me administratorin shoqëror për familjet dhe individët përfitues të pagesave cash nga skema e mbrojtjes sociale. Synimi është që individët dhe familjet përfituese nga ndihma ekonomike të mbështeten me shërbime sipas nevojave, në mënyrë që ndihma ekonomike të jetë vërtet një masë kalimtare e shoqëruar me një numër shërbimesh që fuqizojnë individët e rritur të familjeve në nevojë dhe

i riintegrojnë ata në tregun e punës.

Punonjësi social ndërvepron në mënyrë aktive me punonjësin e mbrojtjes së fëmijës me qëllim që çdo rast i menaxhuar fëmijë të shoqërohet me vlerësimin e plotë të kontekstit të tij familjar dhe marrjen e atyre shërbimeve që mbështesin prindin dhe familjen e fëmijës për t'i krijuar këtij të fundit mjedisin e përshtatshëm për t'u rritur e zhvilluar shëndetshëm.

PLANI INDIVIDUAL I MBROJTJES

Plani Individual i Mbrojtjes (PIM) është plani me veprime të caktuara me qëllim mbrojtjen e fëmijës dhe parandalimin e cenimit të integritetit të tij, garantimin e të drejtave, mirëqenies, shëndetit dhe zhvillimit të tij, duke mbështetur familjen e fëmijës në realizimin e këtij plani, kur kjo është në interesin me të lartë të fëmijës. PIM përmban:

1. Listën e nevojave të fëmijës dhe familjes;
2. Veprimet apo ndërhyrjet konkrete për aksesin dhe realizimin e të drejtave të fëmijës;
3. Shërbimet e nevojshme për të përmbushur nevojat;
4. Vendimin për masën e mbrojtjes;
5. Autoritetet dhe aktorët përgjegjës;
6. Afatet kohore të ndërhyrjes
7. Ofruesit e shërbimeve publike dhe jopublike.

MONITORIMI PËR MBËSHTETJEN E RIINTEGRIMIT

Praktikat më të mira të evidentuara nga Forumi Global Kundër Terrorizmit sugjerojnë që krijimi i mekanizmave të mbështetur në prova/në të dhëna për monitorimin dhe vlerësimin e programeve për shtetasit e kthyer dhe familjet e tyre është mjaft i rëndësishëm: a) Për të ndjekur hap pas hapi ecurinë e personave të kthyer; b) Për trajtimin në kohë të problematikave të hasura gjatë zbatimit të këtyre programeve dhe kryerjen në kohë të ndryshimeve të mundshme. Monitorimi dhe vlerësimi janë të rëndësishëm pasi ju bën të mundur të:

- Identifikoni ndryshimet në jetën e personave të kthyer, duke evidentuar rezultatet dhe rolin që ka pasur në të puna juaj.

- Identifikoni rezultatet e padëshiruara.
- Përmirësoni punën në vazhdim dhe të nxirrni në pah praktika pozitive.
- Motivoni stafin dhe personat e përfshirë në R&R në lidhje me rëndësinë e angazhimit të tyre në riintegrimin e personave të kthyer.

Ky mjet propozon kontrolle që bëhen në periudha 6, 12 dhe 18-mujore pas fillimit të procesit të ndërhyrjes. Pas çdo kontrolli në periudha të ndryshme kohore duhet të jepet informacioni i duhur në mënyrë që të bëhen ndryshimet e nevojshme të planit, si edhe të propozohen ndërhyrje konkrete.

Që monitorimi të bëhet më i saktë, të gjitha institucionet përgjegjëse dhe punonjësit socialë duhet të japin kopje të raporteve të tyre dhe i gjithë dokumentacioni duhet të ruhet dhe të menaxhohet nga strukturat sociale të bashkisë

Kur konsiderohet i mbyllur rasti?

Arsimi: Individu është regjistruar dhe/ose regjistrohët në arsimin profesional.

Integrimi social: Individu nuk përjeton forma të ndryshme diskriminimi.

Punësimi: Individu nis një biznes ose punësohet (punësim i qëndrueshëm) që i siguron të ardhura për të jetuar.

Strehimi: Individu ka strehim të mirë që i siguron kushtet bazë të jetesës në të.

Shëndeti: Individu merr falas shërbimin shëndetësor nga shteti.

Ligji: Janë në rregull të gjitha dokumentet ligjore që kërkohen.

Siguria: Nuk evidentohet asnjë rrezik për sigurinë e personit.

PËRGATITJA E KOMUNITETIT VENDOR

Institucionet e qeverisjes vendore, në bashkëpunim me organizatat e shoqërisë civile, me ndërlidhësit komunitarë dhe me persona të besuar në komunitet, duhet të përgatisin qytetarët për vendosjen e marrëdhënieve pozitive me personat e kthyer, duke thyer paragjykimet e mundshme dhe duke bërë transparent programin që institucionet kanë për rehabilitimin e riintegrimin e shtetasve të kthyer.

E njëjta qasje duhet të ndiqet dhe me komunitetin e prindërve dhe të mësuesve në shkolla. Në këtë kuadër, mund të organizohen takime me banorët për të dëgjuar por edhe për t'iu përgjigjur shqetësimeve të tyre. Mbështetja e komunitetit për shtetasit e kthyer mund të ndihmojë që këta të fundit të kenë ndjenjën e përkatësisë në komunitet, një element mjaft i rëndësishëm ky në fushën e ekstremizmit të dhunshëm.

Konsideratat etike dhe politikat e mbrojtjes

Konsideratat etike kanë një rëndësi të veçantë në luftën kundër ekstremizmit të dhunshëm. Për politikëbërësit dhe punonjësit e fushës është me rëndësi të madhe të identifikohen jo vetëm dilemat konkrete etike por edhe çështjet abstrakte etike, pasi atyre u duhet të ekuilibrojnë virtytet, parimet dhe rezultatet e mira, të gjitha të marra në konsideratë nga perspektiva e detyrës për t'i shërbyer interesit publik. Literatura në dispozicion na tregon se ekzistojnë disa mjete etike që mund të shërbejnë për hartimin e programeve të LKEDH dhe për trajtimin e çështjeve të ndryshme etike sapo të fillojë zbatimin i një programi të tillë.³⁰ Disa prej këtyre sugjerimeve janë nevoja për të bërë një analizë të thellë rreth çështjeve të etikës, një vlerësim më të plotë për ndikimin etik si dhe krijimi i komiteteve të etikës, emërimi i këshilltarëve të etikës ose raportuesve të etikës në mënyrë që të institucionalizohet mbështetja etike në fushën e LKEDH.³¹

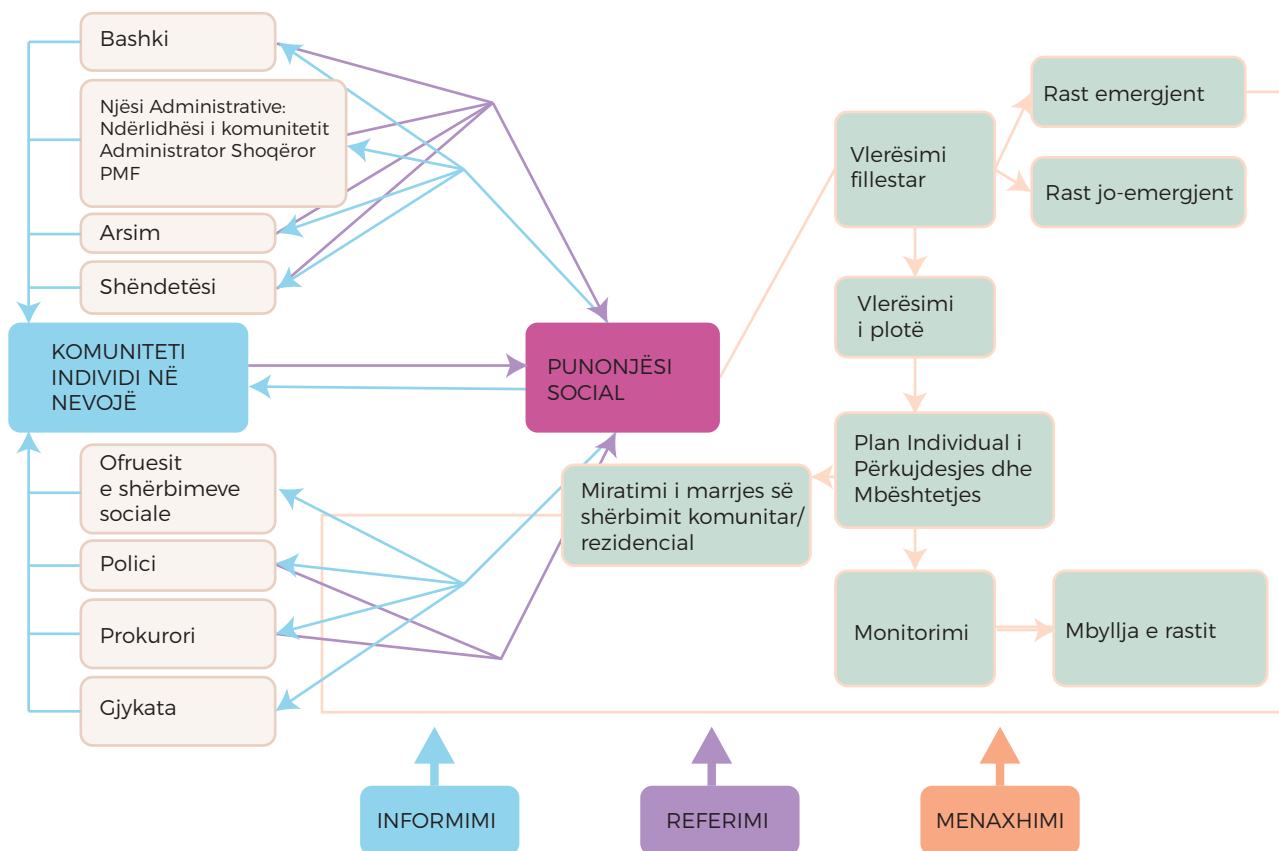
Në planin afatgjatë, integrimi i etikës në hartimin, zbatimin dhe vlerësimin e programeve të LKEDH mund të forcojë legjitimitetin e këtyre programeve

....

30 Michael Kowalski, 2021. Dealing with Ethical Issues in Countering Violent Extremism (CVE): An Exploration of Concepts and Tools to Support CVE Programs and Practitioners. E disponueshme në <https://www.mdpi.com/2504-3900/77/1/2>.

31 Po aty.

PROCESET E PUNËS QË DREJTON E MENAXHON PUNONJËSI SOCIAL NË NDËRVEPRIM ME INDIVIDIN NË NEVOJË PËR SHËRBIME DHE ME AKTORË TË TJERË VENDORË

tek komunitetet e synuara, mund të lehtësojë punën e punonjësve të fushës si dhe të nxisë bashkëpunimin e përgjithshëm të komuniteteve.

Në kontekstin e punonjësve të vlerësimit dhe referimit të rastit, pranë strukturave të posaçme të shërbimeve sociale në bashki, çështjet e etikës janë pjesë e rregullores së institucionit të tyre, e cila në mënyrë të përmbledhur përcakton se punonjësi i bashkisë³²:

- Në ushtrimin e funksioneve mbron në çdo rast interesin publik, si dhe të drejtat dhe interesat kushtetuese dhe ligjore të individit.
- Përbush detyrat në përputhje me të drejtat themelore të individit. Ai udhëhiqet nga parimi i barazisë, i ligjshmërisë, i mbrojtjes së interesit

publik, i transparencës, i ndershmërisë dhe bashkëpunimit.

- Nuk privilegjon apo diskriminon asnjë për shkak të përkatësisë etnike, racore, gjinore, gjuhësore, politike apo çdo bindjeje tjetër, gjendjes ekonomike, sociale, orientimit seksual apo rrethane tjetër personale.
- Trajton të gjithë subjektet në mënyrë të nderhme, të drejtë e të paanshme, si dhe shmang konfliktin e interesit që do të cenonte drejtësinë dhe paanësinë.
- Zbaton detyrat me profesionalizëm dhe korrektësi, jashtë çdo ndikimi politik, përkatësie fetare, racore, gjinie apo përkatësie etnike.

....

- Nuk merr vendime të njëanshme dhe të ndikuara politikisht në lidhje me emërimet, ecurinë në karrierë, si dhe në zgjidhjen e problemeve gjatë ushtrimit të funksioneve.
- Vepron në çdo kohë me ndershmëri dhe integritet të plotë. Ai deklaron çdo interes privat në lidhje me detyrën.
- Merr vendimet në respekt të parimit të interesit publik dhe jo për përfitime financiare, personale, apo të personave të afërt me të.

3. Modele të praktikave pozitive në zbatimin e programeve të rehabilitimit dhe riintegritimit të personave të kthyer nga Siria e Iraku

Në lidhje me riintegrimin dhe rehabilitimin, është e vështirë të identifikohet një program i suksesshëm, kjo për faktin se angazhimi i personave që përfitojnë nga këto programe është përgjithësisht me baza vullnetare, çka bën që "rastet e suksesit" jo domosdoshmërisht janë dëshmi e një programi që funksionon. Megjithatë, nga vende të ndryshme, siç janë Gjermania, Belgjika e Danimarka, identifikohen disa shembuj të suksesshëm veçanërisht në lidhje me angazhimin dhe bashkëpunimin mes aktorëve të ndryshëm në hartimin dhe zbatimin e strategjive/ programeve të ashtuquajtura të shkëputjes.

Gjatë dy dekadave të fundit, Gjermania, Holanda, Mbretëria e Bashkuar dhe vendet skandinave kanë hartuar dhe zbatuar një sërë programesh të quajtura "Exit" (që në shqip do ta përshtasim si "shkëputje") për anëtarët e bandave kriminale dhe që vitet e fundit e kanë zgjeruar fokusin e tyre edhe tek

personat e përfshirë në ekstremizmin e dhunshëm me motive fetare. Mësimet nga këto programe mund të jenë të dobishme për hartimin e nismave të deradikalizimit, riintegritimit dhe rehabilitimit në kontekste të tjera, sidomos për sa i përket qasjes që i ka udhëhequr ata në zbatimin e tyre.

Programet si "Slotevaart" në Holandë, "Rrjeti i Parandalimit të Dhunës", Hayat, "EXIT Deutschland"³³ në Gjermani, modeli "Aarhus" në Danimarkë dhe "Fryhuseet" në Suedi kanë të përbashkët faktin që janë zbatuar në kontekste ku angazhimi i institucioneve dhe i komuniteteve ka qenë mjaft i lartë, veçanërisht në vendet nordike, të cilat kanë dhënë mbështetje të madhe ndaj rehabilitimit dhe ofritit të mundësive për ish luftëtarëve të huaj për të ndërtuar jetë të reja dhe për t'u bërë anëtarë të shoqërisë. Këto programe, që janë zbatuar me sukses në këto vende, u fokusuan në mirëqenien sociale, kujdesin psiko-social dhe rritjen e aftësive për punësim të personave. Suksesi i këtyre programeve lidhet dhe me faktin që janë kryesisht vullnetare, pra individët kanë zgjedhur të shkëputen nga grupe/ide ekstremiste dhe kërkojnë ndihmë dhe angazhohen në programe R&R në mënyrë aktive dhe si individë. Po ashtu, një faktor suksesi në zbatimin e këtyre programeve është raporti i besueshëm që kanë këta persona me autoritetet vendore dhe me ofruesit e shërbimeve të ndryshme në këto programe ku rol të rëndësishëm luan edhe mekanizmi referues për paralajmërimin në kohë të institucioneve përkatëse në rast rreziku për dhunë apo veprime të tjera.

PRAKTIKË E MIRË: ZBATIMI I PROGRAMIT TË PARË PILOT R&R ME BASHKINË ÇËRRIK

Që prej dhjetorit 2019, Instituti për Aktivizëm dhe Ndryshim Social në bashkëpunim me Qendrën e Koordinimit kundër Ekstremizmit të Dhunshëm pranë Kryeministrit, Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe Bashkinë Çërrik kanë nisur një program 2-vjeçar për rehabilitimin dhe riintegrimin e 9 familjeve në kontekste të vështira sociale. Tipologjia e përzgjedhjes së këtyre familjeve, qëllimisht, u bë e kombinuar për shmangien e çdo paragjykimi apo stigmat, apo profilizimi ndaj individëve të kthyer nga zonat e konfliktit.

Ky program konsiderohet i pari në Shqipëri për nga qasja specifike e përshtatur me kontekstin shqiptar dhe ndërhyrjet individuale shumëplanëshe sociale, ekonomike, ligjore, arsimore, shëndetësore dhe

....

33 Më shumë informacion në: EXIT-Deutschland - Ausstieg aus dem Rechtsextremismus

të shëndetit mendor për 41 persona: 16 të rritur (burra dhe gra) dhe 25 fëmijë. Ndër këta, 4 familje përfaqësojnë 6 të rritur dhe 11 fëmijë të kthyer nga zonat e konfliktit.

Në sajë të koordinimit ndërinstytucional dhe mbështetjes së ndërsjellë në nivel qendror dhe vendor, u bë i mundur vlerësimi i nevojave individuale për secilin individ, u hartuan protokollet individuale të menaxhimit të rastit, u përcaktuan dhe u buxhetuan hapat specifike të ndërhyrjeve, si dhe u dakordësua angazhimi personal i çdo individi (përfshi fëmijët, përmes kujdestarëve/përfaqësuesve ligjorë) përmes deklaratës së pëlqimit të shprehur për nisjen e trajtimit. Pas konceptimit të rasteve të ndërhyrjes, nga këshilli bashkiak i Bashkisë Cërrrik u miratuan planet individuale të trajtimit me qasje rehabilitimi dhe riintegrimi me një afat 2-vjeçar. Në mënyrë periodike, çdo hap i plotësuar apo nevojë urgjente është adresuar në takime mujore që organizoheshin me të gjithë aktorët e përfshirë në këtë proces.

Veçantia e këtij programi lidhet me faktin se ndaj këtyre individëve dhe familjeve të tyre, për shkak të kthimit jo në grup por si individë, nuk ishte ndërmarrë asnjë program apo ndërhyrje e mëparshme. Rikthimi i "heshtur" në komunitete nuk e kish mundësuar trajtimin në mënyrë specifike me planeve riintegrimi për secilin individ.

Përmes këtyre ndërhyrjeve është bërë e mundur përfshirja në programet vendore të mbështetjes sociale për 11 të rritur, 5 fëmijëve; rikthimi në shkollë dhe mbështetja psikologjike për 6 fëmijë; punësimi për 6 kryefamiljarë apo fëmijë të tyre (të rritur), vlerësimi i specializuar psikologjik dhe psikiatrik për 18 individë, si dhe vlerësimi mjekoligjor për 1 të mitur në konflikt me ligjin.

Instituti për Aktivizëm dhe Ndryshim Social së bashku me Qendrën Fokus "Në Ndihmë të fëmijëve" i kanë kushtuar një rëndësi të veçantë sistemit të koordinuar të menaxhimit të rastit si dhe përgatitjes së 18 instrumenteve matës për të rritur dhe fëmijë, me të cilat janë specifikuar nevojat për trajtim dhe kujdes të mëtejshëm për çdo nevojë të identifikuar në terren nga ekipet profesionale me shumë disiplina. Në këtë proces u kombinua trajnimi i profilizuar i grupeve në terren, por duke vlerësuar nevojat institucionale është shtrirë për të gjithë punonjësit përgjegjës për menaxhimin e rasteve të këtyre familjeve në të gjitha bashkitë e Shqipërisë. Trajnimet janë bazuar në modulën "Për rehabilitimin dhe reintegrimin e të kthyerve nga zonat e konfliktit" dhe modulën "Për adresimin e çrregullimit posttraumatik PTSD"³⁴.

Ky program u mbështet financiarisht nga Ambasada e Mbretërisë së Vendeve të Ulëta, Tiranë përmes programit MATRA për sigurinë.

....

PJESA 4. SHTOJCA 1 - RASTE STUDIMORE

SHEMBULLI 1

Në kuadër të procedurës së ri-atdhesimit të të kthyerve të parë nga Siria, nëntor 2020, e cila u realizua me sukses, të përbërë nga një njësi familjare (kryefamiljarja me tre fëmijët e saj të mitur, si dhe një fëmijë jetim i gjinisë mashkull/ moshë 13 vjeç), MSHMS, nëpërmjet SHSSH, siguroi akomodimin dhe sigurimin e të gjithë infrastrukturës për ndihmën shëndetësore dhe sociale brenda qendrës së paracaktuar për akomodimin e të kthyerve.

Qendra Pritëse e Trajtimit të Rasteve të Rikthyer nga Siria dhe Iraku, si një institucion publik në varësi të Shërbimit Social Shtetëror, u krijua në nëntor 2020, bazuar në VKM 826/2020 dhe Strategjinë Kombëtare për Luftën kundër Ekstremizmit të Dhunshëm. Institucioni e ushtron veprimtarinë e tij në përputhje me dispozitat ligjore të përcaktuara për institucionet publike të kujdesit shoqërorë.

Gjatë periudhës tetor 2020-janar 2021 janë ofruar këto shërbime:

- Ushqim, veshje, strehim i përkohshëm
- Nivel i lartë sigurie
- Asistencë psiko-sociale
- Asistencë e specializuar psikologjike
- Asistencë mjekësore
- Asistencë ligjore
- Arsimim
- Aktivitete rehabilitimi dhe riintegrimi
- Referim dhe përgatitje për riintegrim
- Bashkëpunim me aktorë të tjerë për monitorimin dhe vlerësimin e rastit gjatë procesit të riintegrit.
- Shërbim sigurie nga struktura përgjegjëse.

Me qëllim realizimin e daljes nga qendra të këtyre shtetasve u procedua me regjistrimin e të miturve (2 vajzat e shtetasës F.R. të lindur në

Siri) si shtetas shqiptarë dhe pajisja e tyre me dokumentet përkatëse, si fëmijë të lindur së paku me një prind me shtetësi shqiptare. Ky proces u iniciua me urgjencë nga Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile në Ministrinë e Brendshme, ku në vijim Ministria e Drejtësisë përmes strukturës së Drejtorisë së Përgjithshme të Nismës Ligjore Falas mundësoi lehtësimin, ndjekjen e këtij procesi deri në përfundimin e tij.

Ndërkohë shtetasja F.R. u shtrua në Spitalin e Traumës, pasi kishte marrë një plagë në këmbë, për të kryer ndërhyrjen kirurgjikale, ku dhe iu ofrua, më pas, shërbimi i rehabilitimit postoperator.

Me daljen nga qendra pritëse, Qendra CVE në bashkëpunim me strukturat vendore mundësoi gjetjen e një banese sociale për familjen e shtetasës F.R., ku qiraja do të paguhej për një periudhë kohore nga Organizata 'Terre des Homes'.

Shtetasja F.R., me procedurë jonormale, u kualifikua si përfituese e ndihmës ekonomike, nëpërmjet fondit 6% që ka në dispozicion Bashkia, si dhe përfituese e pagesës së aftësisë së kufizuar.

Përsa i takon vazhdimësisë së shërbimit në komunitet, të gjitha strukturat e sistemit shëndetësor, të shërbimeve sociale, apo të njërive të mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve, në nivel vendor u përgatitën për të realizuar mbështetjen psiko-sociale të të kthyerve.

Teknikalitetet e ofrimit të shërbimit janë detajuar në një plan veprimi nga aktorët në nivel qendror dhe vendor, bazuar në vlerësimet e bëra nga psikiatri, psikologu, dhe punonjësit social të qendrës pritëse.

SHEMBULLI 2

FAMILJA: L.K.

Përbërja familjare:

L. është grua e divorcuar. Ajo ka 5 fëmijë të mitur të moshës nga 4 deri në 16 vjeç. Të gjithë jetojnë në shtëpinë e prindërve/vëllezërve të saj.

Procesi i vlerësimit

1. Identifikimi i rasteve
2. Përshkrimi narrativ i rasteve (a) të rritur
3. Përshkrimi narrativ i rasteve (b) fëmijë
4. Vlerësimi i rrezikut (a) për të rritur
5. Vlerësimi i rrezikut (c) fëmijë
6. Deklaratë pëlqimi (a) intervista fillestare
7. Deklarata e konfidencialitetit për ekspertin

Historiku i familjes (aspekti social, ekonomik, komunitar, shëndetësor, psikologjik, etj dhe shërbimet e përfituara)

L. është e divorcuar dhe jeton me 5 fëmijët e saj në shtëpinë e prindërve, me të ëmën pensioniste. L pranon se ka qenë viktimë e dhunës fizike, verbale, emocionale dhe neglizhimit, por nuk e ka denoncuar dhunuesin, ish bashkëshortin e saj. Nuk ka punuar ndonjëherë për faktin se fëmijët janë ende të vegjël dhe kanë nevojë për përkujdesje. Nevojat e saj të ngutshme janë ushqim, veshmbathje dhe kujdes mjekësor (do të donte ta çonte vajzën për vizitë tek një mjek specialist për të aplikuar pension invaliditeti te Komisioni Mjekësor i Caktimit të Aftësisë për Punë (KMCAP)). Djali i madh, I., është 16 vjeç. Ai ndjek vitin e parë në një shkollë të mesme profesionale.

- Të bijës S., 8 vjeç dhe djalit të dytë 7 vjeç nuk i është njohur atësia. Nëna tregon se S. është diagnostikuar me epilepsi dhe prapambetje mendore, por nuk ka përfituar KMCAP. Sipas saj, ajo është shumë agresive, sidomos me vëllezërit e saj.
- Djali i dytë ka një problem shëndetësor kronik: infeksion në njërin vesh prej dy vitesh e që vazhdon ta ketë në gjendje të keqe. Nuk ka bërë vizitë të mirëfilltë te mjeku specialist dhe nuk merr mjekim të përshtatshëm për shqetësimin që ka. Është i pafuqishëm, i plogësht dhe jo aktiv. Është fëmijë i lindur jashtë martese dhe nuk i është njohur atësia.
- Djali i tretë, 6 vjeç të cilin L. e ka regjistruar në klasë parashkollore.
- Djali i katërt, 4 vjeç i cili shkon në kopsht.

Problematika kryesore:

1. L. është e papunë dhe ndihet e braktisur. Jeton në kushte të vështira me fëmijët dhe nënën e saj. L. vuan nga tensioni i ulët dhe ka pasur dhimbje zemre, ka qenë viktimë e dhunës fizike, verbale, emocionale dhe neglizhimit, por nuk e ka denoncuar dhunuesin, ish-bashkëshortin e saj.
2. Vajza i është diagnostikuar me prapambetje mendore, por nuk është klasifikuar për KMCAP.
3. Djali ka nevojë për kontroll të veshit (nuk mjekohet prej 2 vitesh dhe rrezikon të humbë dëgjimin)
4. Dy djem janë regjistruar gabimisht në gjendjen civile me mbiemrin B., jo K.
5. Familja ka nevojë për ushqime dhe veshmbathje, libra dhe mjete mësimore për fëmijët.

Nevojat:

Psiko-sociale: nevojë për seanca këshillimi për nënën dhe terapi zhvillimi për vajzën; logoterapi, terapi sjelljeje për reduktimin e agresivitetit të vajzës;

Arsimore: fëmijët kanë nevojë për ndjekjen sistematike të shkollës me mësues ndihmës për shkak të prapambetjes (me program mësimor), për të përmirësuar rezultatet, pasi kanë kapacitete. Mbështetje me materiale, libra, mjete shkollore.

Ekonomike: familja ka probleme sociale dhe ekonomike. Ka nevojë për mbështetje me ndihma.

Urgjente:

- Trajtimi i vajzës me konsulta neurologjike për epilepsinë, të pamjekuar (sipas nënës);
- Konsultë psikiatër fëmijësh për vlerësimin e prapambetjes me qëllim përfshirjen në skemën e përfitimit të invaliditetit dhe ndihmës ekonomike;
- Logoterapi, terapi sjelljeje për reduktimin e agresivitetit të vajzës.

Në vazhdim:

- Mbështetje me mësues ndihmës për shkak të prapambetjes (me program mësimor).

SITUATA AKTUALE E FAMILJES

Familja aktualisht përbëhet nga kryefamiljarja me 5 fëmijët e saj, nëna e saj, pra gjithsej 7 anëtarë. Ata jetojnë në një banesë me kushte minimale jetese. L. është e papunë dhe e ka të pamundur të plotësojë nevojat bazë për ushqyerjen e fëmijëve. Fëmijët i ka në moshë të vogël dhe vajza e vetme ka probleme të prapambetjes mendore. Katër djemtë ndjekin shkollën. Në Gjendjen Civile, gabimisht dy djemve më të vegjël iu është shkruar gabim mbiemri nga punonjësja e gjendjes civile. Ajo kërkon konsulencë ligjore në lidhje me këtë fakt, pasi dëshiron që ky gabim të korrigjohet e fëmijët të kenë mbiemrin e tyre të vërtetë. Përsa i përket gjendjes shëndetësore, pohon se vuan nga tensioni i ulët dhe dhimbje zemre, por nuk është vizituar ndonjëherë dhe nuk merr asnjë mjekim.

Statusi ligjor i anëtarëve madhore të familjes, marrëdhëniet me ligjin (raportet me strukturat e policisë, gjyqësorit, prokurori, etj.).

L. është e divorcuar. Dy fëmijëve të saj nuk i është njohur atësia. Ndërsa dy djemve të vegjël iu është bërë një gabim në regjistrin e gjendjes civile. Ajo kërkon ndihmë ligjore në lidhje me këtë fakt, pasi dëshiron që ky gabim të korrigjohet e fëmijët të kenë mbiemrin e tyre të vërtetë.

Shëndeti fizik dhe mendor/aftësi e kufizuar, etj.

L., kryefamiljarja, ka qenë viktimë e dhunës fizike, verbale, emocionale dhe neglizhimit, por nuk e ka denoncuar dhunuesin, ish-bashkëshortin e saj. Ajo shprehet se gjatë shtatzënisë ka përjetuar situata dhune dhe stresi të vazhdueshëm. Është keqtrajtuar nga partneri, i cili ndonjëherë e linte edhe pa bukë. Nga të gjitha këto përjetime, i ka ikur dhe qumështi i gjirit. Përsa i përket gjendjes shëndetësore, pohon se vuan nga tensioni i ulët dhe dhimbje zemre, por nuk është vizituar ndonjëherë dhe nuk merr asnjë mjekim. Nuk ka punuar ndonjëherë dhe nuk ka besim tek vetja që mund të jetë e aftë të bëjë ndonjë punë, edhe për faktin se fëmijët janë ende të vegjël e kanë nevojë për përkujdesje.

S, vajza e saj 8-vjeçare është diagnostikuar me prapambetje mendore, por nuk është klasifikuar për KMCAP. Prapambetja e saj shfaqet në zhvillimin e saj konjitiv. Ajo shfaq sjellje agresive.

I., djali 7 vjeç, ka një problem shëndetësor kronik: njërin vesh e ka të infektuar prej dy vitesh e që vazhdon ta ketë në gjendje të keqe. Nuk ka bërë një vizitë të mirëfilltë të mjeku specialist dhe nuk merr mjekim të përshtatshëm për shqetësimin që ka. Është i pafuqishëm i plogësht dhe jo aktiv.

Të dy fëmijët janë lindur jashtë martese dhe nuk u është njohur atësia.

Edukimi/niveli i arsimimit

L. ka mbaruar arsimin 8-vjeçar. Djali madh i ndjek vitin e parë gjimnaz në një shkollë të mesme profesionale. E bija ndjek klasën e katërt. Djali i tretë ndjek klasën e parë, djali i katërt ndjek klasën e parashkollorit dhe djali i pestë shkon në kopsht.

Punësim/gjenerim të ardhurash/qëndrueshmëria/skema të NE, të ardhurat ekonomike, (formale-informale), planet dhe mundësitë për të ardhmen, etj

Familja është përfituese e skemës së ndihmës ekonomike. L. nuk ka mundësi të punojë për shkak se duhet të kujdeset për fëmijët e saj.

E drejta prindërore (qarko dhe/ose komento kur është e nevojshme)

L. gëzon të drejtën prindërore. Bashkëshorti i tre fëmijëve të parë nuk interesohet rregullisht për fëmijët. Ai vjen rrallë t'i takojë fëmijët e tij.

Kushtet e jetesës (Strehimi/banesa/çështje pronësie, sipërfaqe, etj. (foto)

Banesa ofron kushtet minimale për të jetuar, me të ardhura shumë të kufizuara që shpesh e pengojnë të vizitojë fëmijët në spitalet qendrore. Jetojnë duke mbjellë pak perime, por L. raporton se ka vështirësi të madhe për të çuar fëmijët në shkollë me libra dhe fletore.

Vlerësimi psikologjik të secilit anëtar të familjes

S., vajza 8 vjeçare, është diagnostikuar me prapambetje mendore të shkallës së lehtë, me çrregullime të sjelljes dhe epilepsi sipas dokumentacionit, por nuk është mbështetur me ndihmë për paaftësinë për shkak të mungesës së informacionit dhe pamundësisë ekonomike. Rekomandohet trajtimi i vajzës me konsulta neurologjike dhe psikiatrike në QSUT për vlerësimin e epilepsisë, prapambetjes mendore dhe çrregullimit të sjelljes, me qëllim përfshirjen në skemën e përfitimit për grup invaliditeti të ndihmës ekonomike. Rekomandohet konsulta logoterapie, terapi sjelljeje për reduktimin e agresivitetit të vajzës.

Marrëdhëniet dhe dinamikat familjare

Familja prej 7 anëtarësh jeton së bashku, në kushte të vështira socio-ekonomike. L. nuk ka mundësi t'u sigurojë ushqime dhe veshje fëmijëve të saj. Nuk raportohet për konflikte mes tyre dhe mendohet se marrëdhëniet midis familjareve në përgjithësi janë korrekte.

I vetmi shqetësim në këtë kontekst ka të bëjë me vajzën e L., e cila shfaq shenja agresiviteti ndaj familjarëve por edhe probleme në sjellje. Ajo në shkollë është etiketuar gjithmonë si fëmijë me sjellje problematike.

Marrëdhëniet komunitare/me fqinjët

Nuk raportohen konflikte me pjesëtarët e tjerë. Por sipas së ëmës, për vajzën kanë ankesa fqinjët dhe shokët e shkollës, pasi shpeshherë shfaq sjellje agresive dhe të pakontrolluara.

Burimet mbështetëse aktuale të familjes (materiale ose jo)

Familja është përfituese e skemës së ndihmës ekonomike dhe herë pas here është asistuar me ndihma ushqimore nga bashkia.

Këndvështrimet/Perspektivat e familjes për të ardhmen

Familja jeton në kushte të vështira, mes pamundësisë për të shkolluar fëmijët, gjendjes shëndetësore të vajzës. L. raporton se nuk ka asnjë mundësi për të siguruar te ardhura financiare, pasi ajo nuk mund të punojë. Kërkon ndihmë dhe mbështetje për të bërë të mundur të rrisë fëmijët e saj të mitur, të cilët kanë nevojë për praninë dhe përkujdesjen e saj në shtëpi.

Çdo informacion tjetër që është i nevojshëm rreth familjes

Vëllai i L., para 3.5 vitesh iku në Siri bashkë me gruan dhe dy fëmijët, vajza 16 vjeç dhe djali 14 vjeç. Ai qëndroi në Siri. Nusja u kthye, u nda prej tij e filloi një jetë të re në Tiranë.

PËRMBLEDHJE E ANALIZËS KU DO TË PËRFSHIHEN PIKAT E FORTA E TË DOBËTA, RREZIQET E MUNDSHME DHE MUNDËSITË

- Të lehtësohet nga bashkia dhe strukturat shëndetësore mundësia e konsultimeve të lartpërmendura me qëllim mbështetjen psiko-emocionale, me grup invaliditeti;
 - Seanca këshillimore për reduktimin e stresit familjar;
 - Referim pranë bashkisë për të përfituar bonusin e qirasë ose banesa sociale;
 - Seanca këshillimore dhe kujdes për frekuentimin e shkollës përmes një mësuesi të veçantë;
 - Kujdesi përmes ndjekjes së vazhdueshme dhe periodike të rastit nga PMF, neurologu, terapistët dhe mjeku psikiatër;
 - Konsulencë ligjore për ta asistuar në zgjidhjen e gabimit me mbiemrat e fëmijëve në zyrat e gjendjes civile.
-

PJESA 5. SHTOJCA 2

MODEL “PLANI INDIVIDUAL I NDËRHYRJES” KUR FAMILJA/FËMIJA JANË NË QENDRËN PRITËSE

FORMULARI I PLANIT INDIVIDUAL TË NDËRHYRJES				
Nr. i regjistrimit (kodi):				
Data e miratimit të Planit Individual të Mbrojtjes:				
Data e rishikimit të Planit Individual të Mbrojtjes:				
Veprimet e nevojshme	Nevojat për mbrojtje që trajtojnë këto veprime	Personi përgjegjës dhe buxheti	Afati kohor	Komente mbi progresin e arritur (datat)
Ndërmjetësim për vizitë te mjeku specialistë		Mjeku i familjes dhe specialisti përkatës		
Mbështetje për mundësi punësimi		Bashkia dhe OJF		
Konsulencë ligjore		OJF të fushës		
Ofrimi i një banese sociale		Spektori Social		
Mbështetje psiko-sociale		Spektori social dhe psikologu		
Mbështetje me paketa ushqimore		Spektori Social dhe OJF partnere		
Mbështetje me shërbime sociale të specializuara		Spektori Social dhe OJF partnere		
Mbështetje nga skemat e pagesave: NE+PAK		Administratori Social		
Persona të përfshirë në hartimin e PIM (firmat)				
Përfaqësuese e Shërbimit Social Rajonal:				
Inspektor i Policimit në Komunitet:				
Mjek Familje:				
Inspektor i Arsimit:				
Specialistë i Problematikave të Komuniteteve:				
Përgjegjëse e Sektorit Social:				
Specialiste e Mbrojtjes së Fëmijëve:				
Specialiste e Barazisë Gjinore :				
Specialiste e Ndhmës Ekonomike:				
Personat të cilët nuk bien dakord me PIM dhe arsyet pse:				
Rishikimi dhe aprovimi nga drejtori i strukturës së shërbimeve sociale në bashki:				

udhëzues
**PËR NJËSITË
E VETËQEVERISJES
VENDORE**

Për mbështetjen në
rehabilitimin dhe riintegrimin
(R & R) e personave që
kthehen nga zonat e konfliktit